

Сумська обласна рада
Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

Сумська область, Сумський район, с. Косівщина, вул. Шкільна, 17а.
Адреса для листування: вул. Римського-Корсакова, 5, м. Суми, 40007, тел. /факс (0542) 33-40-67
E-mail: sumy.oippo@gmail.com Код ЄДРПОУ 02139771

22.10.2020 № 559/11-10

На № _____ від _____

**Керівникам органів управління
освітою, директорам закладів
загальної середньої освіти
інтернатного типу обласного
підпорядкування**

**Графік проведення II етапу
Всеукраїнських учнівських олімпіад
2020-2021 н.р., методичні
рекомендації, критерії оцінювання
та завдання щодо підготовки учнів
до олімпіад**

На виконання пункту 3 наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році» надсилаємо:

- графік проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році (додаток 1);
- методичні рекомендації з проведення II етапу Всеукраїнських олімпіад, критерії оцінювання робіт, завдання щодо підготовки учнів до предметних олімпіад (додатки 2-19).

Звертаємо увагу на суворе дотримання законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, під час проведення змагань (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) та в пункті виконання вимог щодо протиепідемічних заходів.

Наголошуємо на ретельному опрацюванні надісланих тематичних матеріалів та нагадуємо, що участь в олімпіадних змаганнях здійснюється на добровільних засадах з урахуванням місцевих можливостей, відповідно до вимог Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності»

(наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099) та листа Міністерства освіти і науки України від 19.10.2020 № 1/9-588 «Про деякі питання організації учнівських олімпіад».

Додатки 1-19 до листа на 98 арк.

Ректор

(підпис наявний в оригіналі)

Ю.О. НІКІТІН

Додаток 1
до листа Сумського ОІППО
22.10.2020 № 559/11-10

ГРАФІК
проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних
предметів у 2020-2021 навчальному році

№ з/п	Назва олімпіади	Дата проведення
1	Українська мова та література	01.11.2020
2	Трудове навчання	07.11.2020
3	Історія	08.11.2020
4	Англійська мова	14.11.2020
5	Біологія	15.11.2020
6	Інформатика	21.11.2020
7	Російська мова та література	22.11.2020
8	Географія	28.11.2020
9	Німецька мова	29.11.2020 (09.00)
10	Французька мова	29.11.2020 (13.00)
11	Правознавство	05.12.2020
12	Фізика	06.12.2020
13	Математика	12.12.2020 (09.00)
14	Екологія	12.12.2020 (13.00)
15	Хімія	13.12.2020
16	Інформаційні технології	19.12.2020
17	Економіка	20.12.2020
18	Астрономія	20.12.2020 (13.00)

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів
до участі в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з української мови та літератури
у 2020-2021 навчальному році*

У 2020-2021 навчальному році II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад буде проведено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) в очному або дистанційному форматі.

**Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з української мови та літератури
в дистанційному форматі**

У разі дистанційного формату – учасники II етапу олімпіади виконують завдання віддалено, у закладах загальної середньої освіти, де вони навчаються. За 30 хвилин до початку олімпіади уповноважена особа отримує завдання для всіх класів. Організаційний комітет II етапу має забезпечити відеозв'язок (відеоспостереження) за умовами проведення: відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання учнем завдань. У разі виникнення питань у процесі виконання завдань учасник має це запитання оголосити голові журі (експерту) за допомогою відеозв'язку. Після завершення олімпіади член робочої групи для кожної роботи створює власний PDF-файл, заповнює Google форму, сканує роботи і надсилає до організаційного комітету. При виконанні письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, які сприяли б дешифруванню робіт.

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури в очному форматі

У II етапі (очний, дистанційний формат) Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури беруть участь учні 7-11 класів. Час роботи над олімпіадними завданнями для учнів 7 класів – 3 астрономічні години, для учнів 8-11 класів – 4 астрономічні години.

Комплект олімпіадних завдань охоплює програмовий матеріал з різних розділів курсу за попередні роки навчання та теми, які учні опанували до терміну проведення олімпіади, відповідно до чинних навчальних програм для закладів загальної середньої освіти, ураховуючи програми для поглибленого вивчення у 8-9 класах та програми для профільного вивчення в 10-11 класах.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань мають забезпечити якнайповніше розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів. Доцільно пояснити школярам, що вони повинні прагнути виконати якнайбільшу кількість запропонованих завдань, але головною умовою перемоги в олімпіадах є виконання роботи краще за інших, оригінальніше, на високому творчому рівні.

Оскільки олімпіадні завдання за своєю суттю відрізняються від звичайної шкільної контрольної роботи, то обов'язково буде забезпечена різноплановість завдань, що мають перевірити комплексність мовно-літературної підготовки учасників.

Завдання з української мови вибудовуватимуться в такому форматі: творча робота (есе, твір-роздум), синтаксичний аналіз речення (7-11 класи), вибір нормативної форми, редагування речень, правильне наголошування слів тощо.

Звертаємо увагу, що завдання з української літератури для кожного класу мають спільну структуру: відповіді на бліц-запитання, запитання з теорії літератури, складання паспорта твору – для 8-11 класів.

Завдання вимагають ксерокопіювання з розрахунку:

7, 8, 10 класи – 2 сторінки (формату А-4) на учня;

9, 11 класи – 3 сторінки (формату А-4) на учня.

Звертаємо Вашу увагу на те, що учням не дозволяється користуватись додатковою літературою (посібниками, довідниками, словниками, текстами художніх творів і статей тощо) та мобільними пристроями.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2020-2021 навчальному році

Оцінювання результатів виконання завдань здійснюється за критеріями, указаними безпосередньо в завданнях.

Творча робота учня оцінюється відповідно до таких параметрів: повнота розкриття теми; глибоке знання літературних текстів, уміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення.

Критерії оцінювання есе подані в листі Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9-430 «Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020-2021 навчальному році».

Завдання та рекомендації щодо підвищення якості підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2020-2021 навчальному році

1. Виявити філологічно обдарованих дітей, спланувати та проводити роботу з ними, ураховуючи нахили, здібності та зацікавленості. Особливу увагу слід приділити роботі з тими дітьми, які вже мають певні досягнення у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з української мови та літератури й різноманітних конкурсах з української мови та літератури, – цілеспрямовано готувати їх до участі у відповідних змаганнях.

2. Спланувати науково-методичні заходи щодо вдосконалення навичок учителів української мови та літератури здійснення художньо-ідейного, герменевтичного аналізу тексту та методики створення учнями есе, паспорта твору, образу тощо.

3. Організувати обмін досвідом на районному (міському) рівні, рівні ОТГ з питань роботи з філологічно обдарованими учнями.

4. Налагодити співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти (за можливості).

5. До складу журі II етапу олімпіади включати найдосвідченіших фахівців, які б змогли об'єктивно підходити до визначення переможців, а відповідно якісніше формувати учнівські команди для участі в III (обласному) етапі.

6. Учителям закладів загальної середньої освіти у процесі підготовки учнів до участі в олімпіаді:

– особливу увагу приділяти підвищенню рівня мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, орфоепічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного та граматичного значення загальноновживаних слів; вивченню термінологічного апарату з мови, редагуванню текстів, синтаксичному розбору речень і словосполучень.

– приділити належну увагу художньо-ідейному аналізу художнього твору, прищеплювати навички цього аналізу, надавати практичну допомогу учням. Поряд із цим слід систематично підвищувати власний рівень компетентності з цього питання: необхідно відійти від ідеологічного чи соціально заангажованого прочитання-аналізу художнього твору.

– використовувати можливості міжпредметних зв'язків (історія, світова література, образотворче мистецтво, музика, географія тощо), освітніх електронних ресурсів.

З метою якісної підготовки учнів до II етапу олімпіади рекомендуємо під час цього процесу використовувати навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 22.07.2020 № 1/9-394 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством

освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2020-2021 навчальному році», інформаційно-аналітичні бюлетені Сумського ОІППО та мовно-літературні сайти:

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Бібліотека української поезії. веб-сайт. URL: <http://poetry.uazone.net>.
3. UkrLib. веб-сайт. URL: <http://ukrlib.com.ua>.
4. Українське ділове мовлення. веб-сайт. URL: <https://www.dilovamova.com/>.
5. Мова – ДНК нації. веб-сайт. URL: <https://ukr-mova.in.ua/>.
6. Український лінгвістичний портал. веб-сайт. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання
у 2020-2021 навчальному році*

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурс-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099). У 2020-2021 навчальному році олімпіадні змагання відбуваються відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Відповідно до Постанови заступника Міністра охорони здоров'я – Головного державного санітарного лікаря України від 22.08.2020 № 50 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладів освіти на період карантину у зв'язку з поширенням корона вірусної хвороби (COVID-19)», рекомендуємо забезпечити проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання з дотриманням законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) та послідовності дій:

– узгодити проведення олімпіади з трудового навчання з відповідними медичними установами щодо питань запровадження та дотримання протиепідемічних заходів у закладі освіти (місці проведення олімпіади);

– визначити потребу та вжити заходи щодо забезпечення закладу загальної середньої освіти дезінфікуючими, миючими, антисептичними засобами, захисними масками, безконтактними термометрами, бактерицидними приладами, одноразовими рушниками тощо;

– провести інструктивні заходи для оргкомітету та членів журі II етапу Всеукраїнської олімпіади з трудового навчання;

– забезпечити підготовку навчальних приміщень та майстерень до проведення олімпіади з урахуванням протиепідемічних та профілактичних заходів, зокрема: дезінфекцію поверхонь, перевірку вікон щодо забезпечення наскрізного та кутового провітрювання; відкриття та дезінфікування жалюзійних решіток на отворах вентиляційної системи, фільтрів кондиціонерів тощо;

– створити умови для мінімізації ризику інфікування: обладнати місце для обробки рук, розміщення контейнерів (смітників) для використаних засобів індивідуального захисту, виокремити та обладнати спеціальне приміщення для перебування учасників олімпіади у разі виявлення у них симптомів гострого респіраторного та (або) підвищеної температури;

– визначити приміщення для окремого зберігання верхнього одягу для різних вікових груп учасників, членів оргкомітету та членів журі;

– створити умови для соціального дистанціювання та уникнення скупчень, роботу декількох входів до будівлі, збільшення відстані між верстаками.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання беруть участь учні 8-11 класів. За бажанням учасник має право на загальних засадах брати участь у змаганнях серед учнів старших (порівняно з класом (курсом) фактичного навчання) класів (курсів) у межах визначених вікових груп кожного навчального предмета.

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання в дистанційному форматі

В умовах карантинних заходів можливе проведення олімпіади з трудового навчання у дистанційному форматі за умов доступу учасників змагань до якісної інтернет-мережі та наявності відповідних технічних пристроїв з використанням хмарних сервісів для розміщення на них завдання.

Олімпіада у дистанційному форматі з творчим (теоретичним) завданням проводиться за допомогою електронної пошти або в реальному часі. На сервері відділу (управлінні) освіти розміщуються веб-форми (розроблені організаційним комітетом відповідного етапу), із завданням, на які учасники відповідають безпосередньо через мережу. Виконане завдання учасників зберігаються в спеціальному файлі й оцінюється членами журі.

Якщо учасники під час олімпіади знаходяться в умовах дії карантинних обмежень, то розсилання завдань розпочинається до початку творчого (теоретичного) туру на особисту електронну адресу учасника. Тривалість виконання завдання 1 год. (астрономічний час). Рекомендуємо роботи фотографувати та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Олімпіада з трудового навчання. ПІБ учасника. Клас»).

Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Практичний тур, який передбачає виконання практичних робіт, відбувається дистанційно переважно в асинхронному режимі. Окремі практичні завдання можуть виконуватись у синхронному режимі. Проведення практичного туру, а саме виготовлення виробу, можливо замінити на онлайн-роботу – складання інтелект-карт з технології обробки конструкційних матеріалів, технології виготовлення виробів.

На вебресурси що необхідні для забезпечення проведення практичного туру у дистанційному режимі, розміщують:

– послідовність виконання завдань (інтелект-карта), особливості контролю тощо;

– практичне завдання із методичними рекомендаціями щодо його виконання тощо.

Інструментарій для створення інтелект-карт для комплексної роботи

– CartoDB – <https://cutt.ly/Gfx1ZTS>

Інструмент для створення інтелект-карт. За його допомогою можна нанести на карту будь-які дані, представивши в будь-якому стилі.

– Mindomo – <https://cutt.ly/5fx13k9>

Сервіс для створення і зберігання інтелект-карт. Має дві версії роботи: безкоштовний і платний. Окрім звичного розміщення інтелект-карт як покликання, можна і експортувати їх як картинку або в PDF.

– Mindmeister – <https://cutt.ly/vfx0wk8>

Онлайн-інструмент, який дозволяє візуально оформлювати карти та ділитися ними.

– Google – <https://cutt.ly/Xfx00Q8>

Google є безкоштовним онлайн-додатком. Програма підтримує використання зображень, індивідуальні колірні схеми і можливість перегляду історії документа. Mind-map, створені в Google, можна експортувати в форматах PNG або PDF.

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ОТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення.

До місця проведення олімпіади учні повинні прибути організовано у супроводі керівника команди, маючи при собі:

- медичну довідку про відсутність інфекційних хвороб та контакту з інфекційними хворими (оригінал);
- індивідуальні засоби захисту (маски, перчатки);
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі олімпіади.

Відповідальність за збереження інформації (конфіденційність) покладається на відповідального у районі (місті, ОТГ) який опікується проведенням олімпіади з трудового навчання в районі (місті, ОТГ).

II етап олімпіади складається з двох турів: комплексної роботи та творчого (теоретичного) туру.

У творчому (теоретичному) турі учасникам, протягом 1 год. (тут і надалі береться астрономічний час), буде запропоновано знайти рішення заданої проблеми (презентація, графічне зображення, письмове або усне пояснення тощо). Наприклад: запропонуйте ідею(ї) вирішення проблеми, шляхом внесення конструктивних особливостей, які допоможуть малюкам правильно одягати взуття, запропонуйте ідею(ї) перетворення старих в'язаних речей в корисні вироби (нове життя старим речам).

Для виконання теоретичного завдання, учасники 8-х, 9-х, 10-х та 11-х класів повинні мати прості олівці, лінійку, ластик.

Під час виконання творчого (теоретичного) туру оргкомітет забезпечує кожного учасника роздрукованим завданням на 1 аркуші формату А-4 та чисті аркуші паперу для виконання роботи.

На виконання комплексної практичної роботи (з елементами творчості) для 8-х, 9-х, 10-х та 11-х класів (як хлопців, так і дівчат) передбачено 5 годин.

При цьому, журі виставляє окремо оцінки за комплексну та творчу (теоретичну) роботи.

За порушення правил техніки безпеки під час виконання завдання, учасники можуть позбавлятися до п'яти балів рішенням голови журі за вмотивованим поданням членів журі у присутності учасника, до якого ця норма застосовується.

Під час роботи дівчатам надається можливість використовувати власні швейні машини, хлопцям власні ручні інструменти та матеріали для оздоблення.

У зв'язку з різним матеріальним забезпеченням столярних, слюсарних, комбінованих майстерень та кабінетів з обслуговуючої праці обладнанням та інструментами, завдання до практичних робіт розробляються на місцях – у кожному районі (місті, ОТГ) самостійно; заздалегідь відповідальні особи, які опікуються проведенням олімпіади з трудового навчання в районі (місті, ОТГ), надається інформація вчителям щодо матеріалів та інструментів, необхідних для виконання комплексної практичної роботи учнями під час II етапу олімпіади.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання у 2020-2021 навчальному році

Творча (теоретична) робота оцінюється за критеріями, розробленими в день проведення олімпіади членами журі району (міста, ОТГ) самостійно.

Критерії оцінювання творчої (теоретичної) роботи:

- доцільність вирішення проблеми – 25 б.;
- внесення змін до конструкції виробу – 5 б.;
- оптимальність запропонованого рішення – 15 б.;
- кількість пропозицій до вирішення проблеми – 5 б.

Максимальна кількість балів за теоретичний тур – 50 балів.

Критерії оцінювання практичної (комплексної) роботи:

- функціональність (раціональне використання матеріалу, якість обробки, надійність конструкції) – 60 б.;
- естетичність (оздоблення), привабливість виробу – 10 б.;
- оригінальність роботи та новизна у підході до вирішення завдань (складність форми) – 15 б.;
- відповідність вимогам (напряму, відповідність розміру, призначення, зручність у використанні тощо) – 15 б.

Практична (комплексна) робота оцінюється в 100 балів.

Найбільша кількість балів, яку може отримати учасник за два тури – 150 балів.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання
у 2020-2021 навчальному році*

З метою підготовки учнів до олімпіади, доцільно опрацювати теми:

1. Основи матеріалознавства.
2. Технологія виготовлення виробів.
3. Основи технологій та проектування.
4. Технологія побутової діяльності.

Методичні рекомендації щодо підвищення якості підготовки учнів до
Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання:

- активізувати роботу щодо підтримки обдарованих дітей;
- звернути увагу членів журі та оргкомітету II етапу олімпіади на об'єктивне визначення переможців та якісне формування складу команди для III (обласного) етапу змагань;
- провести практичні заняття, майстер-класи, спрямовані на розгляд складних тем навчальної програми з трудового навчання та технології, розв'язування творчих задач;
- організувати обговорення теми, завдання для практичного виконання виробу у дистанційному режимі;

Рекомендовані джерела:

1. Організація, проведення, результати II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (2018-2019 н.р., Сумська область) Інформаційно-аналітичний бюлетень / упор. Коренева І.В.; за ред. І.В. Удовиченко. Суми: НВВ СОІППО, 2019. 64 с. URL: <http://www.soippo.edu.ua/index.php/storinka-metodysta/34-2010-11-24-15-07-23/141-2011-04-26-13-03-51>

2. Організація, проведення, результати II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (2019-2020 н.р., Сумська область) Інформаційно-аналітичний бюлетень / упор. Коренева І.В.; за ред. І.В. Удовиченко. Суми: НВВ СОІППО, 2020. 45 с. URL: <http://www.soippo.edu.ua/index.php/storinka-metodysta/34-2010-11-24-15-07-23/141-2011-04-26-13-03-51>

3. Кузня талантів. URL: <https://www.facebook.com/kuzniatalantiv>

4. Трудове навчання в українській школі. URL: <https://www.facebook.com/groups/1775468302718754/>

Додаток 4
до листа Сумського ОІППО
22.10.2020 № 559/11-10

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів
до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської
олімпіади з історії у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
у 2020-2021 навчальному році*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році» буде проведено II етап олімпіади з історії.

У зв'язку з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 рекомендуємо забезпечити проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в очному або дистанційному форматі (відповідно до поділу на зони зелену, жовту, помаранчеву, червону).

**Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
в дистанційному форматі**

У разі проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у дистанційному форматі учаснику необхідно пройти реєстрацію на сайті відділу (управління) освіти міста (району), об'єднаної територіальної громади та заповнити реєстраційну картку розроблену організаторами. Учасник олімпіади несе персональну відповідальність за достовірність інформації, зазначених реєстраційних даних у реєстраційній формі. При реєстрації учасник отримує на вказану адресу електронної пошти повідомлення про те, що він зареєстрований, а також інші інформаційні повідомлення (дата та час проведення олімпіади). II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади за необхідності проводиться на платформі Zoom (відеоконференція – відеозапис виконання роботи учасника), Google meet, відповідно графіку проведення олімпіад.

Організаційний комітет II етапу олімпіади має забезпечити відеозв'язок (відеоспостереження) за умовами проведення: не допущення сторонніх осіб, самостійність виконання учнем завдань. За 20 хвилин до початку II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії уповноважені особи отримують завдання олімпіади та надсилають на електронні адреси учасників.

Після завершення олімпіади член робочої групи для кожної роботи учасника створює власний PDF-файл, заповнює Google-форму, сканує роботи та надсилає до організаційного комітету.

У разі виникнення питання, у процесі виконання завдань, учасник має оголосити це запитання голові журі або експерту у форматі відеозв'язку або написати повідомлення у чаті адміністратору (організатору відеоконференції).

Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з історії в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії беруть участь учні 8-11 класів закладів загальної середньої освіти. Час роботи над олімпіадними завданнями – 4 астрономічні години.

Комплект олімпіадних завдань охоплює матеріал з різних розділів історії України та Всесвітньої історії за попередні роки навчання та теми, які учні повинні опанувати відповідно до чинних навчальних програм для закладів загальної середньої освіти. Олімпіадні завдання розроблені з урахуванням змісту та структури завдань, що пропонуються на IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії.

Завдання з олімпіади по історії спрямовані на розуміння учнями низки визначальних історичних подій, явищ, процесів; на сформованість в учнів предметних компетентностей (хронологічної, просторової, інформаційної, мовленнєвої, логічної та аксеологічної). До комплекту можуть бути включені завдання, пов'язані з історією регіону, де проходить IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії, з дотриманням обов'язкової умови: ці завдання відображатимуть факти, події, явища, що мають загальноукраїнське значення або ж розглядаються у загальноукраїнському контексті.

Разом із тим, завдання будуть спрямовані на роботу з візуальними джерелами, порівняння (указати спільні та відмінні ознаки діяльності, розвитку культури, соціального устрою, політичних рухів тощо), співставлення, обґрунтування власного ставлення учня, його позиції, оцінки щодо історичної події, явища, діяча (визначати роль особистості в історії), уміння визначати провідні тенденції історичного процесу.

Звертаємо увагу, що готуючись до виконання завдань «Робота з понятійним апаратом» слід пам'ятати, що поняття потребують конкретного визначення, не можуть починатися словами «це коли», «відповідно до», «схоже на» тощо. Необхідно добирати узагальнюючі чи визначальні іменники, після чого скласти опис поняття.

Завдання вимагають ксерокопіювання на кожного учня з розрахунку 3-4 аркуші (формату А-4). Зошити для виконання олімпіадних завдань готує міський (районний) відділ освіти, відділ освіти об'єднаної територіальної громади. На кожній сторінці у верхньому лівому куту зошита необхідно поставити штамп відповідних відділів освіти міст (районів), об'єднаних територіальних громад.

Під час виконання завдань учням не дозволяється використовувати словники, підручники, навчальні посібники, карти тощо.

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в очному форматі здійснюється у звичайному режимі відповідно графіка проведення олімпіадних змагань.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2020-2021 навчальному році

Оцінювання олімпіадних завдань здійснюється балами, указаними безпосередньо в завданнях. Критерії оцінювання олімпіадних робіт розробляються членами журі після оприлюднення завдань.

Перевірку й оцінювання робіт фахове журі здійснює у день проведення олімпіади:

– члени журі в олімпіадних роботах ставлять кількість балів за кожне завдання, підраховують загальну кількість балів і записують їх у кінці роботи. Поруч кожен член журі записує своє прізвище та ставить підпис;

– для забезпечення прозорості й об'єктивності перевірку робіт необхідно організувати так, щоб кожен член журі перевіряв одне питання у всіх роботах на паралелі.

Під час оцінювання завдань з історії враховується:

- уміння давати історичну характеристику видатним діячам;
- уміння встановлювати послідовність та синхронність історичних подій вітчизняної та всесвітньої історії;
- використання карти як джерела інформації при характеристиці історичних подій, явищ, процесів;
- аналіз джерел історичної інформації;
- уміння порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти та діяльність осіб, спираючись на набуті знання;
- розуміння історичних процесів;
- уміння висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси;
- робити висновки тощо.

Завдання та методичні рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2020-2021 навчальному році

Під час підготовки до олімпіади з історії рекомендуємо опрацювати навчальні програми з історії України та Всесвітньої історії:

- Історія України. 5-9 класи (зі змінами до програми наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2019 № 236);
- Всесвітня історія 7-9 класи (програма затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804);
- Історія України. 10-11 класи (зі змінами до програми наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2019 № 236).
- Всесвітня історія 10-11 класи (програма затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 14.07.2016 № 826).

Програми розміщено на сайті Міністерства освіти і науки України за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>

Практика проведення інтелектуальних змагань, зокрема олімпіад, свідчить про те, що готуючись до них, слід зосередити увагу на ключових елементах навчальних програм з історії та вимогах до умінь учнів, які вміщують:

- хронологію історичних подій, явищ і процесів; групування фактів за ознаками; визначення причин та наслідків зазначених подій;
- роботу з ілюстративним матеріалом (фотокартки, карикатури, плакати, історичні картини);
- складання історичних портретів;
- роботу з історичними документами та іншими джерелами (їх аналізом, дослідженням тощо);
- роботу з історичними поняттями, термінами (завдання на вміння оперувати поняттями та аналізувати їх);
- заповнення пропусків у тексті;
- визначення істинності та хибності тверджень;
- творчі питання.

На окрему увагу заслуговують завдання, що перевіряють уміння працювати з історичною картою (уміння локалізувати – знаходити, показувати й описувати історичні факти (події, явища, процеси) та історико-географічні об'єкти на карті.

При виконанні завдань творчого плану радимо починати з характеристики відповідної епохи (указавши хронологічні межі, особливості розвитку, найголовніші події). Якщо питання стосується історичного діяча, складіть його історичний портрет, визначить наскільки його погляди, діяльність відповідали епосі, зробіть висновки. Обов'язково свої відповіді аргументуйте добираючи аргументи.

Пам'ятка учасникам олімпіади з історії щодо виконання олімпіадних завдань.

Перш ніж почати виконувати роботу уважно прочитайте всі завдання та зважте свої знання щодо них. Починайте з виконання тих завдань, які ви знаєте найкраще.

Пам'ятайте, що відсутність відповіді – це 0 балів, а наявність навіть недосконалої відповіді може принести певні бали. Ваша відповідь має бути аргументованою (насиченою іменами, датами, подіями, історичною термінологією), але не переобтяженою тими речами, які жодним чином не стосуються суті питання.

Залишайте між відповідями на запитання кілька вільних рядків. Це візуально відділить одну відповідь від іншої та зробить роботу акуратнішою та легшою для сприйняття, а також дасть змогу дописати вам, у разі потреби, доповнення до відповіді.

Не робіть на роботі жодних позначок, за допомогою яких можна ідентифікувати зашифровану роботу – це підстава для вашої дискваліфікації.

За необхідності користуйтеся чернеткою, яка необхідна для:

- складання та запису плану відповіді;
- виконання завдань, пов'язаних із визначенням понять – визначення краще спочатку записати на чернетці, відшліфувати його, і лише потім переносити у роботу, хронології тощо.

З метою якісної підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2020-2021 навчальному році рекомендуємо використовувати:

– інформаційно-аналітичні бюлетені «Організація, проведення, результати II, III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії» Сумського ОШПО (2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 н.р.);

– навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 22.07.2020 № 1/9-394 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах загальної середньої освіти у 2020-2021 навчальному році».

Інтернет сайти

Інститут історії України. веб-сайт. URL: <http://history.org.ua/uk>

Історична правда. веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/>

Український інститут національної пам'яті. веб-сайт. URL: <https://uinp.gov.ua/>

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі в
II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови
у 2020-2021 навчальному році*

У 2020-2021 навчальному році II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад буде проведено відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) з дотриманням протиепідемічних заходів.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови беруть участь учні 8-11 класів, які стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Змагання проводяться у три тури: перший – аудіювання, другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, третій – творча письмова робота.

Перший тур
Аудіювання

Таблиця 1 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
2.	Привітання від членів журі, психологічне настроювання учасників, коротке нагадування про регламент та процедурні питання.	10
3.	Перевірка акустичної комфортності, сприйняття звучання контрольного аудіо запису або голосу члена журі, який буде читати текст.	5
4.	Аудіювання тексту (з голосу вчителя) та виконання завдань: а) інструкція до першої частини тесту; б) ознайомлення з першою частиною тесту; в) перше пред'явлення тексту; г) виконання завдань першої половини тесту; д) інструкція до другої частини тесту; е) ознайомлення з другою частиною тесту; ж) друге пред'явлення тексту; з) виконання завдань другої половини тесту.	31
5.	Збирання робіт учасників	4
	Разом	60

Вимоги до аудіо тексту та особливостей завдань.

Учасникам пропонується текст тривалістю звучання до 8 хвилин. Текст пред'являється двічі з голосу вчителя. Після першого прослуховування учасники виконують завдання першої частини тесту. Завдання складаються з 10 тверджень. Учасник у бланку для відповідей замальовує відповідний знак (+ або –).

Після другого прослуховування учасник виконує завдання другої частини тесту – запитання та чотири варіанти відповіді, позначені латинськими буквами А, В, С або D. Обсяг – 10 запитань.

Виконуючи цю частину тесту учасник відмічає ту літеру (А, В, С або D), під якою стоїть, на його думку, варіант правильної відповіді.

Користуватись словниками або іншою довідковою літературою не дозволяється. Тестові завдання роздаються учасникам на початку туру і збираються лише після виконання завдань другої частини тесту. Користуватись ними під час звучання (читання) тексту дозволяється.

За кожне правильно виконане завдання надається 2 бали. Максимальна оцінка за тур – 40 балів. За виправлення знімається 50% балів від загально виконаного завдання.

Другий тур

Визначення рівня мовленнєвої компетентності

Таблиця 2 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1.	Організаційний період. До відповіді запрошується один учасник, який обирає тему-ситуацію. Ідентифікація учасника.	1

1	2	3
2.	Підготовка до відповіді.	1
3.	Відповідь учня: монологічне висловлювання, виклад фактичного матеріалу, участь у співбесіді на обрану тему (у тому числі ініціативне говоріння, постановка запитань до членів журі, адекватне реагування на їхні запитання, відстоювання своєї позиції, думки, аргументування тощо)	5
4.	Оцінювання відповіді членами журі.	3
	Разом	10

Вимоги до визначення рівня мовленнєвої компетентності.

Відповіді учнів мають бути повними, вичерпними, конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично та граматично оформленими. Після завершення монологічного висловлювання учень бере участь у співбесіді з членами журі, обсяг якої орієнтовно до 10 реплік (по 5 з боку журі та учасника олімпіади).

Користування двомовними словниками під час підготовки й відповіді не дозволяється.

Обсяг монологічного висловлювання:

8 клас – не менше 12 речень.

9 клас – не менше 15 речень.

10 клас – не менше 18 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Повнота розкриття теми (від 1 до 3 балів).

II. Комунікативна спрямованість (від 1 до 3 балів).

III. Інформаційна значимість (від 0 до 2 балів).

IV. Лінгвістична компетенція (від 4 до 20 балів).

V. Заохочувальний бал (вибірково від 1 до 2 балів).

Загальна сума балів: від 6 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Третій тур

Творча письмова робота

Таблиця 3 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10
2.	Виконання завдань туру: а) вибір учасниками проблемної теми/ситуації; б) обміркування проблеми; в) написання розгорнутої відповіді з коментарем, міркуваннями, аналізом, оцінкою та прикладами.	45

1	2	3
3.	Попередження про завершення роботи.	1
4.	Збирання робіт.	4
	Разом	60

Вимоги до процедури проведення творчої письмової роботи.

Під час 30-хвилинної перерви учні мають вийти із приміщення.

Учням пропонується завдання, які вони мають розв'язати, виходячи із власного досвіду та рівня писемної мовленнєвої компетенції. Вони зорієнтовані на зону інтересів учасників, спонукають їх до письмового висловлення життєвої та громадської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Учням кожного класу пропонуються дві проблемні ситуації. Обираючи одну, вони мають у межах рекомендованого обсягу творчої роботи (не менше 20 речень) дати розгорнуту відповідь.

Користуватись двомовними словниками не дозволяється.

Виходити під час виконання завдань туру не дозволяється.

Обсяг письмової роботи:

8 клас – не менше 15 речень.

9 клас – не менше 18 речень.

10 клас – не менше 20 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Обсяг письмового повідомлення (від 0 до 2 балів).

II. Зовнішній вигляд і структура (від 0 до 2 балів).

III. Повнота розкриття змісту (від 0 до 6 балів).

IV. Лексична насиченість (від 2 до 8 балів).

V. Рівень розвитку граматичної компетенції (від 0 до 10 балів).

VI. Заохочувальний бал (0-2 бали).

Загальна сума балів: від 2 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Завдання до першого (аудіювання) та до третього (творча письмова робота) турів потрібно роздрукувати із розрахунку 4 аркуші формату А4 на кожного учасника.

Теми творчої письмової роботи можна прописати на дошці.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці виконання робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Інструктивні рекомендації щодо проведення

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови в
дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з англійської мови в дистанційному форматі, рекомендуємо надсилати завдання на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по-батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати завдання;
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по-батькові вчителя, який готував учня (ученицю) до олімпіади.

Для визначення рівня усної мовленнєвої компетенції в дистанційному режимі можна скористатися Skype, Zoom, який надає відео зв'язок, обмін екраном та запис.

Платформа Google Клас дає можливість вчителям швидко встановлювати зворотний зв'язок, легко спілкуватися з усім класом для надання інструкцій та пред'явлення тексту з аудіювання та з кожним учнем окремо при визначенні рівня мовленнєвої компетентності.

Виконання завдань з аудіювання та творчої письмової роботи має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 2 години 40 хвилин (більше на 40 хвилин у порівнянні з очним форматом, у тому числі на оформлення роботи). На визначення рівня усної мовленнєвої компетентності відводиться по 10 хвилин на кожного учня.

По завершенню часу виконання завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади).

Рекомендуємо тестові завдання з аудіювання та творчу письмову роботу фотографувати (кожна сторінка фотографується окремо та нумерується) та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Олімпіада з англійської мови. ПІБ учасника. Клас»). Для виконання вищезгаданих технічних та організаційних дій, рекомендуємо напередодні провести інструктаж з учнями.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Критерії оцінювання завдань в очному та дистанційному форматі проведення ідентичні.

Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови
в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ОТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення:

- визначити потреби та вжити заходів щодо забезпечення закладу загальної середньої освіти дезінфікуючими, миючими, антисептичними засобами, захисними масками, термометрами;
- забезпечити підготовку навчальних приміщень до проведення олімпіади з урахуванням протиепідемічних та профілактичних заходів;
- створити умови для уникнення ризику інфікування;
- створити умови для соціального дистанціювання.

До місця проведення олімпіади учні повинні прибути в супроводі керівника команди, маючи при собі:

- індивідуальні засоби захисту;
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі олімпіади.

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

Звертаємо увагу, що учасники виконують роботу на аркушах, які заздалегідь потрібно підготувати оргкомітетом та поставити на них штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Перед початком олімпіади рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному.

Змагання проводяться у три тури:

перший – аудіювання;

другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності;

третій – творча письмова робота.

Загальний час, відведений на виконання аудіювання становить 60 хвилин, на говоріння – 10 хвилин на кожного учасника. На виконання творчої письмової роботи відводиться 60 хвилин.

Комплект завдань для учнів 8-11 класу складається з 3 завдань (аудіювання, письмо, говоріння).

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови

Максимальна кількість балів за роботу з англійської мови становить: для учнів 8-11 класів – 100 балів, із них: тести з аудіювання оцінюються в 40 балів (20 тестів по 2 бали). Максимальна кількість балів за рівень усної мовленнєвої компетентності та творчу письмову роботу по 30 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови

Виконання завдань з англійської мови потребує не тільки досконалого володіння програмовим матеріалом в обсязі підручника, а й практичного опанування учнями мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування трьома видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма в типових ситуаціях, оскільки олімпіада – це захід, головною метою якого є пошук та підтримка обдарованої учнівської молоді.

Список рекомендованих літератури джерел для підготовки учнів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови

1. Адаптивне тестування у вивченні англійської мови. веб сайт: URL: <https://tinyurl.com/y7vn7g66>

2. Граматичний практикум. веб-сайт. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/grammar>
3. Завдання для підготовки до олімпіади. веб-сайт. URL: <http://naurok.com.ua/zavdannya-dlya-pidhotovri-do-olimpiadi-52751.html>
4. Колекція ресурсів для розвитку мовленнєвих умінь. веб-сайт. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/skills>
5. Лексичний практикум. веб-сайт. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/vocabulary>
6. Матеріали для сприймання на слух (рівні А2 – В1), плани уроків, формувальне оцінювання. веб-сайт. URL: <https://foliobooks.com.ua/ua-teachers-room>
7. Osadcha, N. (2016). The exercises for forming socio-cultural competence to high school students, while teaching them reading authentic poetry at the lessons of country study. *Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal*, 04 (12). Retrieved from. URL: http://sp-sciences.io.ua/s2596459/osadcha_nadiia_2016.
8. Оцінювання: активності, які допомагають учням продемонструвати те, що вони знають. веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y7fnqnek>
9. Оцінювання глобальних умінь. веб сайт: URL: <https://tinyurl.com/y74fcmzz>
10. Підготовка і проведення олімпіад з іноземної мови в старших класах середньої загальноосвітньої школи. веб-сайт. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2009_3/Snichuk.pdf
11. Першукова О. О. (2004). Розвиток соціокультурного компонента змісту навчання іноземної мови в контексті діалогу культур. *Іноземні мови в навчальних закладах*, 3, 116-122.
12. Підготовка до олімпіади. веб-сайт. URL: <http://kurilenko-eng.at.ua/load/olimpiady/7>

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів
до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології
у 2020-2021 навчальному році*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році» у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу.

У зв'язку з епідеміологічною ситуацією, що склалася в Україні, з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), рекомендуємо всім учасникам олімпіади дотримуватися протиепідеміологічних вимог в закладах загальної середньої освіти під час карантину, згідно з постановою «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку поширенням корона вірусної хвороби (COVID-19)» (Постанова заступника Міністра охорони здоров'я – Головного державного санітарного лікаря України від 22.08.2020 № 50).

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології можливе як в очному форматі так і в дистанційному режимі (відповідно до поділу на зони: зелену, жовту, помаранчеву, червону).

Комплект олімпіадних завдань охоплює матеріал з різних розділів курсу «Біологія» та «Біологія і екологія» за попередні роки навчання з тем, які учні повинні опанувати відповідно до чинних навчальних програм. Олімпіадні завдання розроблені з урахування змісту та структури завдань, що пропонуються на IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології.

**Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з біології в дистанційному форматі**

В умовах карантинних заходів можливе проведення олімпіади з біології у дистанційному форматі за умов доступу в закладах загальної середньої освіти до якісної мережі Інтернет та наявності відповідних технічних пристроїв.

Олімпіада у дистанційному форматі з теоретичними тестовими завданням проводиться за допомогою електронної пошти.

Заклади освіти організаційному комітетові II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології надсилають електронні заявки на участь учнів в олімпіаді, де зазначають:

- ПІБ учня (повністю);
- число, місяць, рік народження;
- назву закладу освіти (повністю, згідно ІСУО);
- клас навчання;
- клас, за який буде виконувати завдання на олімпіаді;
- ПІБ працівника, який підготував учня (повністю);
- адресу електронної пошти учня.

Якщо учасники під час олімпіади знаходяться в умовах дії карантинних обмежень, то розсилання завдань розпочинається до початку олімпіади на особисті електронні адреси учасників. Кожен учасник на вказану у заявці адресу електронної пошти отримує два документи: олімпіадні завдання в PDF-форматі та бланк для відповідей у Word-форматі. Позначати правильні відповіді у бланку для відповідей тестів групи А та Б можна виділивши курсором «мишки» відповідну літеру та обрати на «Панелі інструментів» позначку «Заливка» → колір «Чорний». Щодо тестів групи В, то учаснику необхідно буде заповнити матриці відповідей у відповідності до вимог завдання. Розгорнуту відповідь на запитання теоретичного туру учасник надає на наступному аркуші бланку відповідей. Учаснику олімпіади рекомендуємо виконані завдання олімпіадної роботи (бланк для відповідей) сфотографувати або конвертувати в PDF-файл (для незмінності інформації) за допомогою онлайн-програми. Режим доступу: <https://png2pdf.com/> Сфотографований або конвертований файл бланк відповідей необхідно надіслати протягом 10 хвилин одним листом на електронну пошту організаційного комітету з указаною темою листа («Олімпіада з біології. ПІБ учасника. Клас»).

Час виконання роботи у 8-9 класах – 3 год. (180 хв.), у 10-11 класах – 4 год. (240 хв.). Якщо учасник надсилає роботу після відведеного часу для виконання завдань, то надіслані роботи учасників журі не приймаються.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує бланки відповідей учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ОТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення.

Повідомити учнів, що до місця проведення олімпіади вони повинні прибути організовано у супроводі керівника команди, маючи при собі:

- медичну довідку про відсутність інфекційних хвороб та контакту з інфекційними хворими (оригінал);
- індивідуальні засоби захисту (захисні маски, індивідуальний антисептик);
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології;
- кулькову ручку з синьою пастою.

Відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденційність) покладається на відповідального у районі (місті, ОТГ), який опікується проведенням олімпіади з біології в районі (місті, ОТГ).

Олімпіада з біології складається з теоретичного туру, у якому запропоновані завдання з відкритою відповіддю та/або задачі та тестові завдання. Тести трьох рівнів складності (А, Б, В). Тестові завдання групи А передбачають вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих. Тестові завдання групи Б передбачають вибір усіх можливих правильних відповідей із п'яти запропонованих (кількість правильних відповідей може бути від однієї до п'яти). Тестові завдання групи В містять завдання, одне або декілька, до поставленої умови. Це завдання: з вибором однієї або кількох правильних відповідей; на встановлення відповідності; на встановлення правильної послідовності; на визначення правильності наведених пояснень, припущень, тверджень тощо.

Час виконання роботи у 8-9 класах – 3 год. (180 хв.), у 10-11 класах – 4 год. (240 хв.).

На примірниках завдань вказано максимальну кількість балів до кожного виду роботи та спосіб відповіді.

Таблиця 1– Кількісний склад завдань

Клас	Завдання з відкритою відповіддю та/або задача)	Тестові завдання			Максимальна кількість балів за роботу
		Завдання групи А	Завдання групи Б	Завдання групи В	
8	1	10	20	3	49
9	1	10	20	4	53
10	2	20	30	5	66
11	2	20	30	6	75

Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:
 8 класи – 6 аркушів А4 та 1 бланк відповідей на кожного учасника;
 9 класи – 7 аркушів А4 та 1 бланк відповідей на кожного учасника;
 10 класи – 9 аркушів А4 та 1 бланк відповідей на кожного учасника;
 11 класи – 10 аркушів А4 та 1 бланк відповідей на кожного учасника.

Перед початком виконання олімпіадної роботи ознайомити учнів з Інструкцією до виконання роботи.

Інструкція для учасників олімпіади щодо виконання роботи

Заходити до приміщень закладу дозволяється лише в захисній масці або респіраторі. Під час пересування закладом вдягати обов'язково маску.

Перед початком виконання олімпіадної роботи потрібно вимкнути мобільний телефон і залишити його в супроводжуючого або представника робочої групи.

Дозволяється користуватися власними ручками з синьою пастою та предметами, які видали організатори олімпіади (проштамповані аркуші паперу, олімпіадні завдання, бланк для відповідей).

Забороняється користуватися шпаргалками, мобільними телефонами, додатковими довідковими матеріалами, консультуватися з будь-якими особами, окрім голови журі або експерта-консультанта.

З питаннями щодо правильного розуміння змісту завдань учасник олімпіади може звернутися до голови журі, якого до класу запросить черговий.

Правильні відповіді слід відмічати у бланку для відповідей, закреслюючи відповідні літери. Порожні клітинки у таблиці призначені для позначок членів журі.

При нестачі паперу учасник олімпіади може одержати додаткові проштамповані аркуші у чергового вчителя.

Граматичні помилки не впливають на оцінку роботи.

Обов'язки членів оргкомітету:

- забезпечити підготовку навчальних приміщень до проведення олімпіади з урахуванням протиепідемічних та профілактичних заходів;

- визначити необхідну кількість безконтактних термометрів, бактерицидних приладів, захисних масок, дезінфікуючих, миючих та антисептичних засобів, одноразових рушників тощо, та вжити заходів щодо їх забезпечення закладу освіти;

- передбачити на вході до всіх приміщень закладу місце для обробки рук антисептичними засобами. Воно позначається яскравим вказівником, де є правила дезінфекції рук (банер, наклейка, тощо); у санітарних кімнатах має бути рідке мило, антисептичні засоби для рук та паперові рушники (або електросушарка для рук). Використання багаторазових рушників заборонено;

- створити умови для мінімізації ризику інфікування. Обладнати місця для обробки рук, розміщення контейнерів для утилізації використаних захисних масок, виокремити та обладнати спеціальне приміщення для перебування учасників олімпіади у разі виявлення у них симптомів ГРВІ та/або підвищеної температури. Про стан такої дитини інформують батьків та приймають рішення, щодо направлення до закладу охорони здоров'я;

- визначити приміщення для окремого зберігання верхнього одягу для різних вікових груп учасників, членів оргкомітету та членів журі;

- створити умови для соціального дистанціювання учасників олімпіади та уникнення масового скупчення, розробити маршрути руху учнів (залучити всі можливі входи в приміщення закладу) та скласти графік допуску. Графік повинен формуватися таким чином, щоб запобігати скупченню людей. Забороняється допуск до закладу освіти батьків або інших сторонніх супровідних осіб, окрім керівника команди;

- попередньо підготувати папір і поставити на ньому штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада;

- передбачити можливість роздрукування завдань та бланк відповідей на кожного учня паралелі.

Обов'язки голови журі:

- проводить інструктаж із робочою групою вчителів, які беруть участь у проведенні олімпіади, та членами журі;

– обговорює: дотримання протиепідемічних умов, конфіденційності, об'єктивності та однакового ставлення до всіх учасників олімпіади; оформлення титульної сторінки та відповідей в роботі учня; час проведення олімпіади; початок роботи членів журі; план дій у разі виявлення учасника олімпіади з ознаками ГРВІ та/або підвищеної температури тощо;

– узгоджує з членами журі план перевірки завдань, розбаловку за кожне завдання, при перевірці робіт враховувати, що окремі завдання можуть мати декілька правильних відповідей; граматичні помилки не впливають на оцінку роботи;

– обговорює, спільно з членами оргкомітету, кількість переможців відповідно до кількості учасників олімпіади, співвідношення I-х, II-х і III-х місць по кожній паралелі відповідно до Положення про Всеукраїнські олімпіади та доводить цифри до членів журі;

– відбирає в кожній паралелі класів роботи, після перевірки членами журі, що претендують на місця переможців, і ще раз ретельно їх перевіряє: наявність балів за кожне завдання, підписи всіх членів журі, правильність підрахунків. Ставить власний підпис.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2020-2021 навчальному році

Максимальна кількість балів за олімпіадну роботу становить: для 8 класу – 49 балів, для 9 класу – 53 бали, для 10 класу – 66 балів; для 11 класу – 75 балів.

Правильна відповідь на тести групи А оцінюється 0,5 балів. За повністю правильну відповідь на тестове завдання групи Б учасник отримує 1 бал. Частково правильні та неправильні відповіді тестів групи Б, а також відсутність відповіді оцінюється в 0 балів. За правильну відповідь на тестове завдання групи В учень отримує кількість балів, вказану на примірнику завдань. Розбаловку за теоретичний тур та за кожну дію в межах тестових завдань групи В члени журі роблять самостійно.

Рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2020-2021 навчальному році

Питання до II етапу олімпіади охоплюють матеріал з різних розділів курсу біології відповідно до програми для закладів загальної середньої освіти за попередні роки навчання та з тем, які учні повинні опанувати в I семестрі поточного навчального року, а саме:

Клас	Розділ біології
1	2
8	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини: Організм людини як біологічна система. Опора та рух. Обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини. Травлення. Дихання.
9	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія: Вступ. Хімічний склад клітини. Структура клітини. Принципи функціонування клітин. Збереження та реалізація спадкової інформації.

1	2
10	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія. Неклітинні форми життя. Прокаріоти і еукаріоти. Обмін речовин і перетворення енергії. Здоров'я людини і метаболізм.
11	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія. Адаптації. Біологічні основи здорового способу життя.

Список рекомендованих джерел до опрацювання:

1. Барна І. Біологія: довідник школяра та абітурієнта. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 768 с.
2. Барна І. Загальна біологія. Збірник задач. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 736 с.
3. Беляєва Л. В. Наочний довідник з біології для 8-9 кл. Київ, Харків: Веста, 2007. 110 с.
4. Віртуальна біологічна лабораторія. Режим доступу: <http://www.virtulab.net/> .
5. Задорожний К. М. Тренувальні тести з ботаніки, зоології, біології людини. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 208 с.
6. Красильникова Т. В. Наочний довідник з біології для 10-11 кл. Київ, Харків: Веста, 2006. 111 с.
7. Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини». Режим доступу: <http://biology.univ.kiev.ua/> .
8. Офіційний сайт Міжнародної біологічної олімпіади. Режим доступу: <https://www.ibo-info.org/en/> .
9. Резніченко В. П. Біологія у порівняльних таблицях. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2007. 172 с.
10. Соболев В. І. Біологія. Довідник+Тестові завдання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2019. 820 с.
11. Український біологічний сайт. Бібліотека. Режим доступу: <http://www.biology.org.ua/index.php?subj=main&lang=ukr&chapter=lib> .
12. Цікава наука. Відеофайли. Режим доступу: <https://www.youtube.com/cikavanauka> .

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики
у 2020-2021 навчальному році*

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2020-2021 навчальному році здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурсів-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» та Постановою Міністерства охорони здоров'я від 22.08.2020 №50 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» під час проведення II етапу олімпіади необхідно забезпечити дотримання протиепідемічних заходів відповідно до поділу на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони.

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики
в дистанційному форматі*

Під час проведення II етапу в дистанційному форматі учасники олімпіади виконують завдання у віддаленому режимі.

Рекомендуємо для контролю за умовами виконання завдання учасником олімпіади (відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання завдань) оргкомітету забезпечити відеозв'язок, наприклад, через приєднання в сервісах Skype, Viber, Google Meet, тощо.

Ознайомитися з завданнями та виконати їх учасник зможе на сайті олімпіади. Адреса сайту, логін та пароль надаються на початку олімпіади. Роботи учасників будуть перевірені такими версіями компіляторів: : GCC 4.7.2, Java 1.7 (<http://www.oracle.com/technetwork/java/javase/downloads/jdk7-downloads-1880260.html>), FPC 2.4, Python 3.4.3 (<https://www.python.org/downloads/>).

Учасник може задати запитання щодо умови завдань лише упродовж перших двох годин олімпіади. Їх слід подавати письмово через чат. Учасники повинні формулювати питання так, щоб на них можна було відповісти лише одним словом: «так» або «ні». У разі некоректного формулювання запитання або не за умовою завдання журі дає відповідь «Без коментарів».

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики
в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

II етап олімпіади з інформатики буде проводитись синхронно в області, з використанням центрального серверу прийому і перевірки робіт. Завдання олімпіади будуть надіслані до місць проведення за годину до початку змагань. Також вони будуть доступні на центральному сервері. Результати автоматичної перевірки робіт учасників будуть надіслані кожному району (місту, ОТГ) області окремо – у день проведення; журі II етапу підбиває підсумки олімпіади, оформлює протоколи.

Організаційний комітет заздалегідь збирає заявки учасників. У заявках подаються особисті дані, а також мова програмування, яку учасник планує використовувати під час олімпіади. Учасники олімпіади можуть вибирати мову програмування із заданого переліку: C або C++, Java, Pascal, Python. Середовища розробки програм CodeBlocks 13.12 (чи новішої версії), Eclipse(<https://eclipse.org/downloads/>), Free Pascal 2.2.0 (чи новішої версії), WingIde101 5.1.12 (чи новішої версії) (<http://www.wingware.com/downloads/wingide-101>). Для перевірки робіт учасників будуть використані такі версії компіляторів: GCC 4.7.2, Java 1.7 (<http://www.oracle.com/technetwork/java/javase/downloads/jdk7-downloads-1880260.html>), FPC 2.4, Python 3.4.3 (<https://www.python.org/downloads/>).

Такі ж мови програмування, середовища розробки програм і компілятори будуть використані на III етапі олімпіади з інформатики.

У випадку коли учень надіслав одне завдання на кількох мовах програмування – буде зарахована найбільш вдало виконане завдання.

Необхідно заздалегідь підготувати й випробувати технічне та програмне забезпечення для проведення олімпіади. Особа, відповідальна за проведення олімпіади, заздалегідь ознайомлює вчителів інформатики, задіяних у проведенні II етапу олімпіади, з регламентом проведення змагань і доводить до їхнього відома рекомендації з підготовки учасників.

Умови завдань повинні бути роздані учасникам і членам журі олімпіади на початку олімпіади. Не можна ознайомлювати сторонніх осіб з умовами завдань до закінчення олімпіади.

Відповідальна особа повинна особисто заздалегідь розкрити конверт і забезпечити розмноження умов завдань для всіх учасників олімпіади з розрахунку на 1 учасника 5 аркуші формату А-4. Ця ж особа несе відповідальність за збереження конфіденційності завдань.

Під час проведення олімпіади кожному учаснику необхідно надати в користування окремий комп'ютер.

Рекомендуємо за 10-15 хвилин до початку олімпіади надати учасникам можливість протестувати визначені програми комп'ютера.

Усі умови проведення необхідно оголосити учасникам до початку олімпіади.

Під час олімпіади учасникам категорично забороняється використовувати будь-які паперові та електронні джерела інформації: особисті флеш-носії, CD-диски, гаджети, калькулятори, електронні записники, мобільні телефони.

Перед безпосереднім виконанням завдань на дошці записується час початку та закінчення олімпіади. Час виконання олімпіадних завдань – 5 астрономічних годин.

Питання про умови завдань можна задавати тільки протягом перших двох годин олімпіади. Їх слід подавати письмово на спеціальному бланку для запитань. Учасники повинні формулювати питання так, щоб на них можна було відповісти лише одним словом: «так» або «ні». У разі некоректного формулювання запитання або не за умовою завдання журі дає відповідь «Без коментарів». Кожне запитання учаснику потрібно оформлювати на окремому бланку. Листок відповіді повинен бути обов'язково підписаний членом журі.

Рекомендуємо розмножити анкету учасника та бланк запитання і роздати всім учасникам змагань до початку туру.

Надаємо приклади анкети учасника та бланку запитання.

Анкета учасника олімпіади _____

шифр

ПІБ _____

Район (місто) _____

Повна назва закладу освіти _____

Клас (якщо є - профіль) _____

ПІБ учителя, який готував до олімпіади _____

Бланк запитання

Код учасника _____

Назва задачі _____

Запитання _____

Заповнюється членом журі

Час подачі запитання _____

Відповідь: [] Так [] Ні [] Без коментарів

Підпис члена журі _____

*Критерії оцінювання завдань II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики
у 2020-2021 навчальному році*

Кожна задача оцінюється визначеною кількістю балів, відповідно до критеріїв. Остаточний бал учасника визначається за сумою балів завдань практичного туру.

Перевірка розв'язку олімпіадного завдання здійснюється такими версіями компіляторів: GCC 4.7.2, Java 1.7 (<http://www.oracle.com/technetwork/java/javase/downloads/jdk7-downloads-1880260.html>), FPC 2.4, Python 3.4.3 (<https://www.python.org/downloads/>).

У випадку коли учень надіслав одне завдання на кількох мовах програмування – буде зарахована найбільш вдало виконане завдання.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з інформатики у 2020-2021 навчальному році*

Акцентуємо увагу на перелік розділів, які доцільно опрацювати заздалегідь з учасниками II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики: основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями, алгоритми з повтореннями, масиви, сортування масивів, рядкові величини, підпрограми, процедури та функції, основи теорії графів, теорія чисел, елементи обчислювальної геометрії, динамічне програмування. Зокрема, у 8 класі – основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями; у 9-11 класах – основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями, алгоритми з повтореннями, масиви, сортування масивів, рядкові величини, підпрограми, процедури та функції, основи теорії графів, теорія чисел, елементи обчислювальної геометрії, динамічне програмування.

З метою підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2020-2021 навчальному році рекомендуємо опрацювати такі інтернет-джерела:

1. Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (розділ «Учнівські олімпіади»). веб-сайт. URL: <http://www.soippo.edu.ua/>
2. Дніпропетровські олімпіади з інформатики. веб-сайт. URL: www.oi.dp.ua
3. Матеріали українських олімпіад з інформатики. веб-сайт. URL: <http://www.uoi.in.ua>
4. Центр підтримки та проведення олімпіад школярів з використанням можливостей Internet. веб-сайт. URL: <http://www.olymp.vinnica.ua/>
5. Сайт міжнародних олімпіад з інформатики. веб-сайт. URL: <http://www.ioinformatics.org/>
6. Веб-ресурс підтримки та проведення шкільних та студентських олімпіад з інформатики. веб-сайт. URL: <http://olymp.sumdu.edu.ua>
7. Сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України. веб-сайт. URL: <http://www.iitzo.gov.ua>

До уваги: у заявках на III етап обов'язково вказується мова програмування та її версія.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови
та літератури у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з російської мови та літератури
у 2020-2021 навчальному році*

У 2020-2021 навчальному році II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад буде проведено відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурс-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

При проведенні II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та літератури необхідно забезпечити дотримання законодавства України в частині запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) та дотриманням протиепідемічних заходів.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови і літератури беруть участь учні 9-11 класів шкіл з російською та українською мовами навчання, які стали переможцями I етапу олімпіади.

Виконання учасниками олімпіадних завдань для очної та дистанційної форми проведення становить чотири астрономічні години.

Учасники олімпіад отримують завдання та дають на них відповідь мовою національної меншини (російською). Порядок виконання завдань учень може обирати самостійно.

Звертаємо Вашу увагу на те, що під час виконання олімпіадних завдань забороняється спілкування між учасниками олімпіади, користуватися довідниками, словниками, художніми текстами, засобами комунікації (Інтернетом, мобільним телефоном) тощо.

При виконанні письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, написання завдань різними кольорами, які сприяли б дешифруванню роботи.

Журі перевіряє тільки завдання, що записані в чистовик учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

Формат завдань з російської мови: тестові завдання, завдання із стислою відповіддю на теоретичні питання; робота з поданим текстом (перевірка лексичних, морфологічних, орфографічних, пунктуаційних норм і правил тощо); синтаксичний розбір речень. Завдання з російської мови містять питання за поточний і попередні роки навчання з предмету. Вони вимагають від учнів використання не тільки суми фактичних знань, але й певного рівня осмислення основних закономірностей, процесів і проблем.

Формат завдань з російської літератури: твір на запропоновану тему; стислі відповіді на запитання з теорії, історії літератури, за змістом і формою вивчених творів; розкриття літературного поняття; аналіз поетичного або прозового твору. Завдання з літератури спрямовані на цілісний аналіз художнього тексту, знання історико-літературного процесу, теоретичних питань, загальну філологічну ерудицію учасників олімпіади. Завдання в першу чергу орієнтовані на класичні твори російської літератури, що увійшли до скарбнички світової літератури. Предметом аналізу та інтерпретації можуть бути й художні твори, що не входять до шкільної програми: запропонований учасникам фрагмент епічного тексту або ліричний твір із доданими критеріями його осмислення.

Олімпіадна робота складається з 7 завдань (незалежно від класу): тести, завдання на визначення мовних та літературних компетенцій учасника, творча робота.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань забезпечать якнайповніше розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів. Головною умовою перемоги в олімпіадах є виконання роботи краще за інших, оригінальніше, на високому творчому рівні. Оскільки олімпіадні завдання за своєю суттю відрізняються від звичайної шкільної контрольної роботи, то передбачена їх різноплановість, що дасть можливість перевірити комплексність мовно-літературної підготовки учасників.

Різниця в завданнях між класами полягає не стільки в їх ускладненні, скільки в диференціації вимог до учнів щодо повноти розкриття питання та об'єму завдань.

Ураховуючи різний рівень вивчення російської мови та літератури в освітніх закладах, олімпіадні завдання будуть носити універсальний характер і складені так, щоб забезпечити рівні можливості виконання їх усіма учасниками, сприяти повному виявленню кожним із них досягнутого рівня знань, умінь та навичок. Завдання охоплюють різні розділи мови: «Фонетика», «Лексика», «Фразеологія», «Будова слова», «Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис» та ін.

Учням будуть запропоновані завдання на:

- перевірку знань з основ теорії літератури;
- знання текстів творів відомих російських письменників та вміння впізнавати їх за фрагментом;
- редагування тексту;
- перевірку вмінь застосувати знання з лексики, фонетики, фразеології, морфології, синтаксису, пояснювати мовні явища.
- написання творчої роботи на запропоновану тему;
- розуміння взаємозв'язків літератури з іншими видами мистецтва.

Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та
літератури в дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з російської мови та літератури в дистанційному форматі, рекомендуємо розсилку олімпіадних завдань здійснювати на особисті електронні адреси учасників, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати олімпіадне завдання (клас, за який буде виконуватися олімпіадне завдання не повинен бути менший, ніж клас навчання учнів, але може бути вищим);
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по батькові вчителя, який готував учня (ученицю) до олімпіади.

По завершенню часу виконання олімпіадних завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу оргкомітету. Рекомендуємо учасникам роботи фотографувати (кожна сторінка фотографується окремо та нумерується) та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Російська мова та література. ПІБ учасника. Клас»).

Для виконання вищезгаданих технічних та організаційних дій, рекомендуємо напередодні провести інструктаж з учнями.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує роботи учасників, шифрує, роздруковує та передає голові журі.

Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з російської мови та
літератури в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ОТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення.

До місця проведення олімпіади учні повинні прибути організовано у супроводі керівника команди, маючи при собі індивідуальні засоби захисту (маски, перчатки), згоду батьків або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі олімпіади.

Організаторам вжити заходів щодо забезпечення закладу загальної середньої освіти, на базі якого проводиться олімпіада, дезінфікуючими, миючими, антисептичними засобами, захисними масками, термометрами, одноразовими рушниками тощо. Забезпечити підготовку навчальних приміщень до проведення олімпіади з урахуванням протиепідемічних та профілактичних заходів. Створити умови для зменшення ризику інфікування, соціального дистанціювання та уникнення скупчень учасників.

Перед початком виконання завдань рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи та часу виконання.

*Критерії оцінювання завдань
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з
російської мови та літератури*

Кожне завдання оцінюється певною кількістю балів (бали вказуються поряд із завданнями). Максимально можлива кількість набраних балів у всіх класах – 50 балів. Розподіл балів за кожен день в межах завдання члени журі роблять самостійно.

За 5 помилок (орфографічних, стилістичних, змістових та інших), допущених у різних завданнях, оцінка знижується на 1 бал. Перевіряючий підкреслює помилку й відповідно позначає її на полях.

При оцінюванні завдань, окрім знань шкільної програми оцінюються лінгвістична ерудиція, мовна інтуїція, аналітичні навички, вміння міркувати логічно.

З метою об'єктивної оцінки набутих знань із російської літератури учням буде запропоновано одну тему для написання власного висловлювання. Запропонована тема творчої роботи спрямована не лише на з'ясування творчих та мовленнєвих здібностей учнів, відображення вміння аналізувати та інтерпретувати літературний матеріал, а й на розкриття ними морально-етичних норм поведінки в суспільстві.

Творча робота учня оцінюється в 12 балів та за такими критеріями: повнота розкриття теми; знання літературних текстів, вміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність та стильова єдність тексту; переконливість наведених аргументів в основній частині твору; точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення.

Членам журі, у процесі перевірки робіт, слід використовувати тлумачні, фразеологічні, словотворчі, етимологічні, орфографічні, орфоепічні, словники літературознавчих термінів та ін., тексти відповідних художніх творів.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з російської мови та літератури*

Наголошуємо, що для успішного виконання завдань олімпіади необхідно перш за все повторити весь програмний матеріал з усіх розділів курсу, починаючи від фонетики та закінчуючи синтаксисом, проблемами тексту та культури мовлення. Потрібний матеріал можна знайти в шкільних підручниках, у довідниках, словниках і посібниках.

При підготовці учнів до участі в олімпіаді особливу увагу слід приділити:

- орфоепічним нормам російської літературної мови (наголос, вимова твердих і м'яких приголосних, невимовні приголосні та ін.);
- основним етапам становлення російської орфографії;
- семантичній системі сучасної російської літературної мови, походженню слів і розумінню закономірностей історичного розвитку лексичного значення слова;
- фразеології та вмінню аналізувати функціонування фразеологізмів в художньому тексті;

- навичкам синхронного та діахронічного морфемного та словотвірного аналізу;
- морфологічній системі російської мови та навичкам морфологічного аналізу слова;
- синтаксичній системі російської мови та вмінням аналізувати синтаксичні явища підвищеної складності;
- формуванню та розвитку художньо-ідейного аналізу тексту;
- комунікативним вмінням і навичкам.

Для підготовки учнів до олімпіади можуть бути використані зразки завдань шкільних, районних (міських) та обласних етапів минулорічних олімпіад.

Рекомендуємо джерела для підготовки учнів до олімпіади з російської мови та літератури:

Література

1. Гаврилова Г.В. Проблемные вопросы и ситуации при обучении грамматики. Русская словесность в школах Украины. 2014. № 2. С. 5-6.
2. Корсаков В.А. Перечень проверочных работ по разным вариантам курса русского языка. Русская словесность в школах Украины. 2014. № 3. С. 10-12.
3. Кузьменчук І. Технології розвитку обдарованої особистості у процесі навчання та викладання літератури. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 2014. № 6. С. 42-46.
4. Мокиєнко В.М. В глубь поговорки. Рассказы о происхождении крылатых слов и образных выражений. Київ : Зодиак-Еко, 2011. 75 с.
5. Мокиєнко В.М. Загадки русской фразеологии. Київ : Зодиак-Еко, 2007. 60 с.
6. Норман Б.Ю. Лингвистические задачи. Київ : Зодиак-Еко, 2006. 80 с.
7. Таякина С.В. Алгоритм написания сочинения. Русская словесность в школах Украины. 2016. № 2. С.7-9.
8. Черепанова Л.В. Олимпиадные задания по русскому языку. 9-11 классы. Русская словесность в школах Украины. 2012. № 5. С. 11-15.

Інтернет-джерела

1. Уроки російської мови: Освіта : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/pgeg2wy> (дата звернення: 05.10.2020).
2. Бібліотека школяра : веб-сайт. URL: <http://www.ukrtvory.com.ua/> (дата звернення: 05.10.2020).
3. Бібліотека Максима Мошкова : веб-сайт. URL: <http://lib.ru/> (дата звернення: 05.10.2020).
4. Музейний портал: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/ugegN5q> (дата звернення: 05.10.2020).
5. Державний Ермітаж, Санкт-Петербург : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/TgegGNa> (дата звернення: 05.10.2020).
6. Культура писемного мовлення : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/NgehElq> (дата звернення: 05.10.2020).
7. Пушкінський музей : веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/LgehRIZ> (дата звернення: 05.10.2020).

**Методичні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії
у 2020-2021 навчальному році*

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурс-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099).

II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2020-2021 навчальному році відбувається відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році.

Залежно від встановленого рівня епідемічної небезпеки поширення COVID-19 епідемічної ситуації в окремих адміністративно-територіальних одиницях Сумської області рекомендуємо провести олімпіаду в очному або дистанційному форматі: у «зеленій», «жовтій», «помаранчевій» зонах – в очному форматі, у «червоній» – дистанційному.

**Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії
у 2020-2021 навчальному році в дистанційному форматі**

Під час проведення олімпіади в дистанційному форматі відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденціальність) покладається на відповідального у районі (місті, ОТГ), який опікується проведенням олімпіади з економіки в районі (місті, ОТГ).

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, вибраній оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитися з вимогами до умов участі.

Комп'ютер повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому – встановлені програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. Перед початком II етапу олімпіади учасник отримує завдання на особисту електронну адресу. Організаційний комітет II етапу повинен забезпечити недопущення сторонніх осіб, самотійність виконання олімпіадних завдань учнем.

Кожне завдання учасник виконує на окремому аркуші. Під час виконання завдання учасник може задати запитання голові журі II етапу щодо умови задачі, озвучивши його через відеозв'язок.

Після завершення олімпіади учасник фотографує бланк відповідей на тести, відповіді на теоретичні питання, практичні завдання та трансформує його в PDF-файл. Учні 8-9 класів повинні створити 6 файлів, 10-11 класів – 7.

Отримані PDF-файли учасник надсилає до оргкомітету (не пізніше часу, визначеного оргкомітетом). Спосіб передачі роботи вибирає оргкомітет II етапу.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2020-2021 навчальному році
в очному форматі

Під час проведення II етапу в очному форматі необхідно забезпечити дотримання законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2:

- здійснити допуск учасників, членів журі та оргкомітету до місця проведення олімпіади після проведення термометрії безконтактним термометром;
- учасники олімпіади, члени журі та оргкомітету повинні пересуватися по закладу освіти з використанням захисних масок;
- учасники та члени робочої групи під час виконання завдань, члени журі під час перевірки робіт захисні маски можуть не використовувати;
- на вході до приміщень, у яких проходить олімпіада, повинні знаходитися антисептичні засоби;
- забезпечити провітрювання приміщень;
- дотримання між учасниками фізичної дистанції не менше ніж 1,5 метра;
- кількість учасників у одному приміщенні має бути відповідною до вимог щодо епідемічного зонування, зокрема не повинна перевищувати 20 осіб (для закладів з «помаранчевим» рівнем епідемічної небезпеки).

Особливості проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2020-2021 навчальному році

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу.
2. Час на виконання роботи – 4 години (240 хвилин).
3. Оргкомітету слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.
4. Зміст завдань копіювати індивідуально для кожного учня. Оприлюднити його безпосередньо перед початком олімпіади.

Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії містять завдання теоретичного і практичного спрямування, що дає можливість перевірити, окрім теоретичних знань учнів, їх практичні вміння та навички.

Основа теоретичних завдань складають:

1. Теоретичні творчі запитання, які вимагають від учнів максимальної самостійності, творчості, уміння застосовувати свої знання в новій навчальній ситуації.

2. Завдання типу «Бліц-тур» – серія цікавих пізнавальних географічних запитань, які вимагають від учня вміння коротко (одним-двома) реченнями сформулювати свою думку.

3. Запитання на встановлення спільних та відмінних рис між певними географічними поняттями.

4. Тестові завдання.

Основа практичних завдань складають:

1. Географічні задачі.

2. Завдання на контурній карті.

3. Креслення планів місцевості, різноманітних схем та заповнення таблиць.

4. Характеристика графічних зображень, що ілюструють географічні процеси, об'єкти та явища.

5. Заповнення пропусків у тексті тощо.

6. Завдання з використанням різних географічних приладів та інформаційно-комунікаційних технологій.

7. Пояснення термінів.

8. Визначення понять.

9. Заповнення таблиці за зразком.

Теоретичні завдання спрямовані на виявлення в учнів уміння пояснювати географічні процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати об'єкти, здійснювати класифікацію, наводити аргументи.

Практичні завдання сприяють виявленню різноманітних практичних умінь і навичок. Відповіді на теоретичні та практичні завдання оцінюються за багатобальною шкалою. Як правило, максимальна кількість балів зазначається біля кожного завдання.

За допомогою тестових завдань перевіряються знання учнями географічних фактів, номенклатури, понять та їх визначень, умінь робити прості розрахунки. За формою тестові завдання наближені до тих, що пропонуються на зовнішнє незалежне оцінювання. Тобто, це завдання з вибором однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих; завдання на встановлення відповідності, або логічних пар, та завдання, що мають по сім варіантів відповідей, серед яких лише три правильні.

1. Обладнання на кожного учня: ручка, олівець, гумка, лінійка.

2. Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:

○ 8 клас – 8 сторінок;

○ 9 клас – 8 сторінок);

○ 10 клас – 8 сторінок;

○ 11 клас – 8 сторінок;

– формат А-4, кегль № 14;

– параметри сторінки – 1,5×1,5×1,5×1,0.

3. Завдання виконуються без географічних атласів.
4. Структура олімпіадних завдань:

А) Завдання № 1. Тести

Тестові завдання виконуються у бланку для відповідей, який знаходиться перед тестами. Оберіть, на Вашу думку, правильні варіанти відповідей та позначте їх в бланку згідно з інструкцією.

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСИ (зразок)

Тести 1-15 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один правильний (1 бал). Тести 16-20 мають по п'ять варіантів відповідей, серед яких лише чотири правильні (за кожен правильну відповідь – 1 бал; усього – 4 бали). Тести 21–25 мають по сім варіантів відповідей, серед яких лише три правильні (за кожен правильну відповідь – 1 бал; усього – 3 бали). Виберіть три цифри, що позначають правильні, на Вашу думку, варіанти відповіді, та запишіть їх у бланку згідно з інструкцією.

УВАГА! Зараховуватися будуть відповіді позначені тільки в цьому бланку чіткими великими друкованими літерами

(виправлення не допускаються)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	12	13	14	15					
Відповідь										

№ 16				№ 17				№ 18				№ 19				№ 20			
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

№ 21			№ 22			№ 23			№ 24			№ 25		

Б) Завдання № 2 (теоретичні): 8 кл – 2; 9 кл – 2; 10 кл – 3; 11 кл – 3

В) Завдання № 3 (практичні): 8 кл – 3; 9 кл – 3; 10 кл – 3; 11 кл – 3

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2020-2021 навчальному році

До завдань № 1, № 3 критерії оцінювання подані на бланках. До завдань № 2 критерії оцінювання розробляють члени журі.

Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2020-2021 навчальному році

Завдання щодо підготовки учнів з географії – опрацювати наступні теми:
8 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материка і океани»

3 Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення» (до теми «Клімат і кліматичні ресурси»)

9 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материки і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення»
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство» (до теми «Добувна промисловість»)

10 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материки і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення»
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство»
5. Теми з курсу 10 класу «Географія: регіони та країни» (до теми «Загальна характеристика Азії»)

11 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материки і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення»
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство»
5. Теми з курсу 10 класу «Географія: регіони та країни»
6. Теми з курсу 11 класу «Географічний простір Землі» (до теми 4. «Атмосфера та системи Землі. Погода. Синоптичні карти»).

Список рекомендованих джерел

1. Біда Л.М. Економічна і соціальна географія світу. Дидактичні матеріали до уроків. 10 клас. Регіональна географія / Л.М. Біда. – Тернопіль : Астон, 2010. – 72 с.
2. Бойко В.М. Географія. Зовнішнє незалежне оцінювання. Тестові завдання: Посібник для тренування / В.М. Бойко, Г.І. Карпюк, Н.І. Чанцева. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – 80 с.
3. Булава Л.М. Готуємось до географічних олімпіад / Л.М. Булава. – Х. : Видавнича група «Основа», 2008. – 176 с.
4. Булгакова Т.Є. Практичні завдання на контурних картах. 5-10 класи / Т.Є. Булгакова, А.М. Байназаров. – Х. : Видавнича група «Основа», 2005. – 112 с. – 112 с. – (Б-ка журн. «Географія»; Вип.1 (3))
4. Вахрив Т. З. Інтелектуальне змагання «Слабка ланка» (географія) / Т.З. Вахров. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 60 с.
9. Величко І.В. Геовікторина. У запитаннях та відповідях / І.В. Величко. – Тернопіль : Видавництво «Підручники і посібники», 2006. – 64 с.
5. Вовк В.Ф. Соціально-економічна географія світу. 10 клас : Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2011. – 32 с.
6. Вовк В.Ф. Загальна географія. 6 клас : Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2010. – 32 с.
7. Вовк В.Ф. Географія материків і океанів. 7 клас : Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2009. – 32 с.

8. Вовк В.Ф. Фізична географія України. 8 клас : Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. – Х. : Вид-во «Ранок», 2009. – 32 с.
9. Воклич Л.М. Атлас «Знайомтесь, Україна» / Л.М. Воклич, Н.О. Крижова. – К. : ДНВП «Картографія», 2009. – 144 с. ; іл.
10. Гілецький Й.Р. Соціально-економічна географія світу : навчальні матеріали / Й.Р. Гілецький, Р.Р. Сливка. – Тернопіль : Мандрівець, 2016. – 132 с.
10. Гільберг Т.Г. Географія: Типові тестові завдання. Збірник / Т.Г. Гільберг, М.І. Бочко. – Х. : Веста, 2010. – 104 с. – (Серія журналу «Вісник ТІМО»)
11. Гільберг Т.Г. Самостійні роботи. Географія. Блиц-тести. 9 клас / Т.Г. Гільберг, Л.Б. Паламарчук. – К. : Торсінг плюс, 2009. – 128 с.
12. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Географія материків і океанів». 6 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 68 с.
13. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Загальна географія». 7 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 68 с.
14. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Фізична географія України». 8 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 64 с.
15. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Економічна і соціальна географія України». 9 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 64 с.
16. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії: 9 кл. / Р.В. Гладковський, А.І. Довгань, Л.Б. Паламарчук, В.В. Совенко. – К. : Центр нав.-метод. л-ри, 2011. – 192 с.
17. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії: 11 кл. / Р.В. Гладковський, А.І. Довгань, Н.І. Забуга, Л.Б. Паламарчук, В.В. Совенко. – К. : Центр навч.-метод. л-ри, 2011. – 128 с. : іл.
18. Інтелектуальні ігри на уроках географії / Укладач. В.О. Ніколенко. – Х. : Вид. група «Основа», 2011. – 127 с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 10 (94)).
19. Лис Ю.В. Географічні олімпіадні завдання з відповідями і розв'язками : Посібник / Ю.В. Лис. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 120 с.
20. Машика В.А. Географічний брейн-ринг / В.А. Машика. – К. : Вид. дім «Шкіл. Світ» : Вид. Л. Галіцина, 2005. – 112 с. – (Б-ка «Шкіл. світу»).
21. Муніч Н.В. Олімпіади з географії. Науково-виробниче видання / Упоряд. : Н. Муніч, В. Серебряй. – Київ : «Редакція загально педагогічних газет», 2004. – 126 с.
22. Муніч Н.В. Олімпіади з географії / Упоряд. : Н.В. Муніч, В.С. Серебряй. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2004. – (Б-ка «Шк. світу»). – 126 с.

23. Пестушко В.Ю. Географія материків і океанів: Робочий зошит із контурними картами: 7 кл. / В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова. – 2-ге вид. – К. : Генеза, 2012. – 96 с.: іл.
23. Пестушко В.Ю. Географія. Економічна і соціальна географія України: Зб. Тестових завдань : 9 клас. / В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова. – К. : Генеза, 2011. – 86 с.
24. Пестушко В.Ю. Географія у незвичному ракурсі: Несподівані запитання, цікаві завдання, пізнавальні відповіді / В.Ю. Пестушко. – К. : Генеза, 2006. – 160 с.
25. Пивоварова Г.П. По страницам занимательной географии : Кн. для учащихся 6-8 кл. – 2-е изд., перераб. / Г.П. Пивоварова. – М. : Просвещение, 1970. – 176 с. : ил.
26. Ситник О.Ю. Географічні загадки. 6-7 класи / О.Ю. Ситник. – К. : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 96 с.
27. Стадник О.Г. Увесь довідковий матеріал до курсу географії 6-7 класів / О.Г. Стадник. – Х. : Вид. група «Основа», 2007. – 176 с. – (Б-ка журн. «Географія»; Серія «12-річна школа». Вип. 2 (38).
28. Стадник О.Г. Річки та озера світу. Матеріали до уроків / О.Г. Стадник. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 127, (1) с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 1 (109)).
29. Фейгін О.О. Цікаво про гідросферу / О.О. Фейгін. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 93, [3] с. – (Б-ка журн. «Географія». Вип. 7 (115)).

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі в
II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови
у 2020-2021 навчальному році*

У 2020-2021 навчальному році II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад буде проведено відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) з дотриманням протиепідемічних заходів.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови беруть участь учні 8-11 класів, які стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Змагання проводяться у три тури: перший – аудіювання, другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, третій – творча письмова робота.

Перший тур
Аудіювання

Таблиця 1 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
2.	Привітання від членів журі, психологічне настроювання учасників, коротке нагадування про регламент та процедурні питання.	10
3.	Перевірка акустичної комфортності, сприйняття звучання контрольного аудіо запису або голосу члена журі, який буде читати текст.	5
4.	Аудіювання тексту (з голосу вчителя) та виконання завдань: а) інструкція до першої частини тесту; б) ознайомлення з першою частиною тесту; в) перше пред'явлення тексту; г) виконання завдань першої половини тесту; д) інструкція до другої частини тесту; е) ознайомлення з другою частиною тесту; ж) друге пред'явлення тексту; з) виконання завдань другої половини тесту.	31
5.	Збирання робіт учасників	4
	Разом	60

Вимоги до аудіо тексту та особливостей завдань.

Учасникам пропонується текст тривалістю звучання до 8 хвилин. Текст пред'являється двічі з голосу вчителя. Після першого прослуховування учасники виконують завдання першої частини тесту. Завдання складаються з 10 тверджень. Учасник у бланку для відповідей замальовує відповідний знак (+ або –).

Після другого прослуховування учасник виконує завдання другої частини тесту – запитання та чотири варіанти відповіді, позначені латинськими буквами А, В, С або D. Обсяг – 10 запитань.

Виконуючи цю частину тесту учасник відмічає ту літеру (А, В, С або D), під якою стоїть, на його думку, варіант правильної відповіді.

Користуватись словниками або іншою довідковою літературою не дозволяється. Тестові завдання роздаються учасникам на початку туру і збираються лише після виконання завдань другої частини тесту. Користуватись ними під час звучання (читання) тексту дозволяється.

За кожне правильно виконане завдання надається 2 бали. Максимальна оцінка за тур – 40 балів. За виправлення знімається 50% балів від загально виконаного завдання.

Другий тур

Визначення рівня мовленнєвої компетентності

Таблиця 2 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1.	Організаційний період. До відповіді запрошується один учасник, який обирає тему-ситуацію. Ідентифікація учасника.	1

1	2	3
2.	Підготовка до відповіді.	1
3.	Відповідь учня: монологічне висловлювання, виклад фактичного матеріалу, участь у співбесіді на обрану тему (у тому числі ініціативне говоріння, постановка запитань до членів журі, адекватне реагування на їхні запитання, відстоювання своєї позиції, думки, аргументування тощо)	5
4.	Оцінювання відповіді членами журі.	3
	Разом	10

Вимоги до визначення рівня мовленнєвої компетентності.

Відповіді учнів мають бути повними, вичерпними, конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично та граматично оформленими. Після завершеного монологічного висловлювання учень бере участь у співбесіді з членами журі, обсяг якої орієнтовно до 10 реплік (по 5 з боку журі та учасника олімпіади).

Користування двомовними словниками під час підготовки й відповіді не дозволяється.

Обсяг монологічного висловлювання:

8 клас – не менше 12 речень.

9 клас – не менше 15 речень.

10 клас – не менше 18 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Повнота розкриття теми (від 1 до 3 балів).

II. Комунікативна спрямованість (від 1 до 3 балів).

III. Інформаційна значимість (від 0 до 2 балів).

IV. Лінгвістична компетенція (від 4 до 20 балів).

V. Заохочувальний бал (вибірково від 1 до 2 балів).

Загальна сума балів: від 6 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Третій тур

Творча письмова робота

Таблиця 3 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10
2.	Виконання завдань туру: а) вибір учасниками проблемної теми/ситуації; б) обміркування проблеми; в) написання розгорнутої відповіді з коментарем, міркуваннями, аналізом, оцінкою та прикладами.	45

1	2	3
3.	Попередження про завершення роботи.	1
4.	Збирання робіт.	4
	Разом	60

Вимоги до процедури проведення творчої письмової роботи.

Під час 30-хвилинної перерви учні мають вийти із приміщення.

Учням пропонується завдання, які вони мають розв'язати, виходячи із власного досвіду та рівня писемної мовленнєвої компетенції. Вони зорієнтовані на зону інтересів учасників, спонукають їх до письмового висловлення життєвої та громадської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Учням кожного класу пропонуються проблемна ситуація. У межах рекомендованого обсягу творчої роботи (не менше 20 речень) учні мають дати розгорнуту відповідь.

Користуватись двомовними словниками не дозволяється.

Виходити під час виконання завдань туру не дозволяється.

Обсяг письмової роботи:

8 клас – не менше 15 речень.

9 клас – не менше 18 речень.

10 клас – не менше 20 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Обсяг письмового повідомлення (від 0 до 2 балів).

II. Зовнішній вигляд і структура (від 0 до 2 балів).

III. Повнота розкриття змісту (від 0 до 6 балів).

IV. Лексична насиченість (від 2 до 8 балів).

V. Рівень розвитку граматичної компетенції (від 0 до 10 балів).

VI. Заохочувальний бал (0-2 бали).

Загальна сума балів: від 2 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Завдання до першого (аудіювання), та до третього (творча письмова робота) турів потрібно роздрукувати, необхідну кількість копій, з розрахунку 4 аркуші формату А4 на кожного учасника.

Теми творчої письмової роботи можна прописати на дошці.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці виконання робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Інструктивні рекомендації щодо проведення

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови в дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з німецької мови в дистанційному форматі, рекомендуємо надсилати завдання на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по-батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати завдання;
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по-батькові вчителя, який готував учня (ученицю) до олімпіади.

Для визначення рівня усної мовленнєвої компетенції в дистанційному режимі можна скористатися Skype, Zoom, який надає відео зв'язок, обмін екраном та запис.

Платформа Google Клас дає можливість вчителям швидко встановлювати зворотний зв'язок, легко спілкуватися з усім класом для надання інструкцій та пред'явлення тексту з аудіювання та з кожним учнем окремо при визначенні рівня мовленнєвої компетентності.

Виконання завдань з аудіювання та творчої письмової роботи має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 2 години 40 хвилин (більше на 40 хвилин у порівнянні з очним форматом, у тому числі на оформлення роботи). На визначення рівня усної мовленнєвої компетентності відводиться по 10 хвилин на кожного учня.

По завершенню часу виконання завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади).

Рекомендуємо тестові завдання з аудіювання та творчу письмову роботу фотографувати (кожна сторінка фотографується окремо та нумерується) та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Олімпіада з німецької мови. ПІБ учасника. Клас»). Для виконання вищезгаданих технічних та організаційних дій, рекомендуємо напередодні провести інструктаж з учнями.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує, роздруковує та передає голові журі.

Критерії оцінювання завдань в очному та дистанційному форматі проведення ідентичні.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ОТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення:

- визначити потреби та вжити заходів щодо забезпечення закладу загальної середньої освіти дезінфікуючими, миючими, антисептичними засобами, захисними масками, термометрами;
- забезпечити підготовку навчальних приміщень до проведення олімпіади з урахуванням протиепідемічних та профілактичних заходів;
- створити умови для уникнення ризику інфікування;
- створити умови для соціального дистанціювання.

До місця проведення олімпіади учні повинні прибути в супроводі керівника команди, маючи при собі:

- індивідуальні засоби захисту;
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі олімпіади.

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

Звертаємо увагу, що учасники виконують роботу на аркушах, які заздалегідь потрібно підготувати оргкомітетом та поставити на них штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Перед початком олімпіади рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному.

Змагання проводяться у три тури:

перший – аудіювання;

другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності;

третій – творча письмова робота.

Загальний час, відведений на виконання аудіювання становить 60 хвилин, на говоріння – 10 хвилин на кожного учасника. На виконання творчої письмової роботи відводиться 60 хвилин.

Комплект завдань для учнів 8-11 класу складається з 3 завдань (аудіювання, письмо, говоріння).

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови

Максимальна кількість балів за роботу з німецької мови становить: для учнів 8-11 класів – 100 балів, із них: тести з аудіювання оцінюються в 40 балів (20 тестів по 2 бали). Максимальна кількість балів за рівень усної мовленнєвої компетентності та творчу письмову роботу по 30 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови

Виконання завдань з німецької мови потребує не тільки досконалого володіння програмовим матеріалом в обсязі підручника, а й практичного опанування учнями мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування трьома видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма в типових ситуаціях, оскільки олімпіада – це захід, головною метою якого є пошук та підтримка обдарованої учнівської молоді.

Список рекомендованих джерел для підготовки
учнів до Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови

1. Булгакова В.Г. Олімпіади з німецької мови. Завдання. Анкети. Відповіді. Харків: Ранок, 2011. 144 с.
2. Дидактичні матеріали з літератури : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/yc4993cf>
3. Десять навчальних розділів для опрацювання лексики та граматичних структур на повсякденні теми : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y9ne2nkk>
4. Паремська Д.А., Паремська С.В. Німецька мова: читаємо, розуміємо, розмовляємо. Київ: Арій, 2017. 416 с.
5. Смолій Г., Раушдіяз Г., Вольскі П. Німецька мова за 4тижні. *Інтенсивний курс з німецької мови з електронним аудіо додатком*. Київ: Навчальна книга, 2019. 320 с.
онлайн-ресурси
6. Художні фільми або відеоролики для мотивації учнів у процесі навчання : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y7laq7l4>

Додаток 11
до листа Сумського ОІППО
22.10.2020 № 559/11-10

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі в
II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови
у 2020-2021 навчальному році*

У 2020-2021 навчальному році II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад буде проведено відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) з дотриманням протиепідемічних заходів.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови беруть участь учні 8-11 класів, які стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Змагання проводяться у три тури: перший – аудіювання, другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, третій – творча письмова робота.

Перший тур
Аудіювання

Таблиця 1 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10

1	2	3
2.	Привітання від членів журі, психологічне настроювання учасників, коротке нагадування про регламент та процедурні питання.	10
3.	Перевірка акустичної комфортності, сприйняття звучання контрольного аудіо запису або голосу члена журі, який буде читати текст.	5
4.	Аудіювання тексту (з голосу вчителя) та виконання завдань: а) інструкція до першої частини тесту; б) ознайомлення з першою частиною тесту; в) перше пред'явлення тексту; г) виконання завдань першої половини тесту; д) інструкція до другої частини тесту; е) ознайомлення з другою частиною тесту; ж) друге пред'явлення тексту; з) виконання завдань другої половини тесту.	31
5.	Збирання робіт учасників	4
	Разом	60

Вимоги до аудіо тексту та особливостей завдань.

Учасникам пропонується текст тривалістю звучання до 8 хвилин. Текст пред'являється двічі з голосу вчителя. Після першого прослуховування учасники виконують завдання першої частини тесту. Завдання складаються з 10 тверджень. Учасник у бланку для відповідей замальовує відповідний знак (+ або –).

Після другого прослуховування учасник виконує завдання другої частини тесту – запитання та чотири варіанти відповіді, позначені латинськими буквами А, В, С або D. Обсяг – 10 запитань.

Виконуючи цю частину тесту учасник відмічає ту літеру (А, В, С або D), під якою стоїть, на його думку, варіант правильної відповіді.

Користуватись словниками або іншою довідковою літературою не дозволяється. Тестові завдання роздаються учасникам на початку туру і збираються лише після виконання завдань другої частини тесту. Користуватись ними під час звучання (читання) тексту дозволяється.

За кожне правильно виконане завдання надається 2 бали. Максимальна оцінка за тур – 40 балів. За виправлення знімається 50% балів від загально виконаного завдання.

Другий тур

Визначення рівня мовленнєвої компетентності

Таблиця 2 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період. До відповіді запрошується один учасник, який обирає тему-ситуацію. Ідентифікація учасника.	1

1	2	3
2.	Підготовка до відповіді.	1
3.	Відповідь учня: монологічне висловлювання, виклад фактичного матеріалу, участь у співбесіді на обрану тему (у тому числі ініціативне говоріння, постановка запитань до членів журі, адекватне реагування на їхні запитання, відстоювання своєї позиції, думки, аргументування тощо)	5
4.	Оцінювання відповіді членами журі.	3
	Разом	10

Вимоги до визначення рівня мовленнєвої компетентності.

Відповіді учнів мають бути повними, вичерпними, конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично та граматично оформленими. Після завершеного монологічного висловлювання учень бере участь у співбесіді з членами журі, обсяг якої орієнтовно до 10 реплік (по 5 з боку журі та учасника олімпіади).

Користування двомовними словниками під час підготовки й відповіді не дозволяється.

Обсяг монологічного висловлювання:

8 клас – не менше 12 речень.

9 клас – не менше 15 речень.

10 клас – не менше 18 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Повнота розкриття теми (від 1 до 3 балів).

II. Комунікативна спрямованість (від 1 до 3 балів).

III. Інформаційна значимість (від 0 до 2 балів).

IV. Лінгвістична компетенція (від 4 до 20 балів).

V. Заохочувальний бал (вибірково від 1 до 2 балів).

Загальна сума балів: від 6 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Третій тур

Творча письмова робота

Таблиця 3 – Регламент проведення:

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів (по одному за парту), ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання.	10
2.	Виконання завдань туру: а) вибір учасниками проблемної теми/ситуації; б) обміркування проблеми; в) написання розгорнутої відповіді з коментарем, міркуваннями, аналізом, оцінкою та прикладами.	45

1	2	3
3.	Попередження про завершення роботи.	1
4.	Збирання робіт.	4
	Разом	60

Вимоги до процедури проведення творчої письмової роботи.

Під час 30-хвилинної перерви учні мають вийти із приміщення.

Учням пропонується завдання, які вони мають розв'язати, виходячи із власного досвіду та рівня писемної мовленнєвої компетенції. Вони зорієнтовані на зону інтересів учасників, спонукають їх до письмового висловлення життєвої та громадської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Учням кожного класу пропонуються дві проблемні ситуації. Обираючи одну, вони мають у межах рекомендованого обсягу творчої роботи (не менше 20 речень) дати розгорнуту відповідь.

Користуватись двомовними словниками не дозволяється.

Виходити під час виконання завдань туру не дозволяється.

Обсяг письмової роботи:

8 клас – не менше 15 речень.

9 клас – не менше 18 речень.

10 клас – не менше 20 речень.

11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Обсяг письмового повідомлення (від 0 до 2 балів).

II. Зовнішній вигляд і структура (від 0 до 2 балів).

III. Повнота розкриття змісту (від 0 до 6 балів).

IV. Лексична насиченість (від 2 до 8 балів).

V. Рівень розвитку граматичної компетенції (від 0 до 10 балів).

VI. Заохочувальний бал (0-2 бали).

Загальна сума балів: від 2 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Завдання до першого (аудіювання), та до третього (творча письмова робота) турів потрібно роздрукувати, необхідну кількість копій, з розрахунку 4 аркуші формату А4 на кожного учасника.

Теми творчої письмової роботи можна прописати на дошці.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці виконання робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Інструктивні рекомендації щодо проведення

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови в
дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з французької мови в дистанційному форматі, рекомендуємо надсилати завдання на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по-батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати завдання;
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по-батькові вчителя, який готував учня (ученицю) до олімпіади.

Для визначення рівня усної мовленнєвої компетенції в дистанційному режимі можна скористатися Skype, Zoom, який надає відео зв'язок, обмін екраном та запис.

Платформа Google Клас дає можливість вчителям швидко встановлювати зворотний зв'язок, легко спілкуватися з усім класом для надання інструкцій та пред'явлення тексту з аудіювання та з кожним учнем окремо при визначенні рівня мовленнєвої компетентності.

Виконання завдань з аудіювання та творчої письмової роботи має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 2 години 40 хвилин (більше на 40 хвилин у порівнянні з очним форматом, у тому числі на оформлення роботи). На визначення рівня усної мовленнєвої компетентності відводиться по 10 хвилин на кожного учня.

По завершенню часу виконання завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу члену оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади).

Рекомендуємо тестові завдання з аудіювання та творчу письмову роботу фотографувати (кожна сторінка фотографується окремо та нумерується) та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Олімпіада з французької мови. ПІБ учасника. Клас»). Для виконання вищезгаданих технічних та організаційних дій, рекомендуємо напередодні провести інструктаж з учнями.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Критерії оцінювання завдань в очному та дистанційному форматі проведення ідентичні.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ОТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення:

- визначити потреби та вжити заходів щодо забезпечення закладу загальної середньої освіти дезінфікуючими, миючими, антисептичними засобами, захисними масками, термометрами;
- забезпечити підготовку навчальних приміщень до проведення олімпіади з урахуванням протиепідемічних та профілактичних заходів;
- створити умови для уникнення ризику інфікування;
- створити умови для соціального дистанціювання.

До місця проведення олімпіади учні повинні прибути в супроводі керівника команди, маючи при собі:

- індивідуальні засоби захисту;
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі олімпіади.

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

Звертаємо увагу, що учасники виконують роботу на аркушах, які заздалегідь потрібно підготувати оргкомітетом та поставити на них штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Перед початком олімпіади рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному.

Змагання проводяться у три тури:

перший – аудіювання;

другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності;

третій – творча письмова робота.

Загальний час, відведений на виконання аудіювання становить 60 хвилин, на говоріння – 10 хвилин на кожного учасника. На виконання творчої письмової роботи відводиться 60 хвилин.

Комплект завдань для учнів 8-11 класу складається з 3 завдань (аудіювання, письмо, говоріння).

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови

Максимальна кількість балів за роботу з французької мови становить: для учнів 8-11 класів – 100 балів, із них: тести з аудіювання оцінюються в 40 балів (20 тестів по 2 бали). Максимальна кількість балів за рівень усної мовленнєвої компетентності та творчу письмову роботу по 30 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови

Виконання завдань з французької мови потребує не тільки досконалого володіння програмовим матеріалом в обсязі підручника, а й практичного опанування учнями мовленнєвих умінь на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування трьома видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма в типових ситуаціях, оскільки олімпіада – це захід, головною метою якого є пошук та підтримка обдарованої учнівської молоді.

Список рекомендованих джерел для підготовки
до Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови

1. Базовий інтернет-ресурс з французької мови для батьків : веб-сайт. URL:
<https://tinyurl.com/yazfnkcu>

2. Базовий інтернет-ресурс для вчителів французької мови : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y9vvjahb>
3. Базовий інтернет-ресурс для учнів, навчальний додаток <https://tinyurl.com/y88q3zv2>
4. Безкоштовні онлайн тести для перевірки рівня володіння французькою мовою
<https://tinyurl.com/ydgg4g2t>
<https://tinyurl.com/y9sclmem>
<https://tinyurl.com/yc4a9ehu>
5. Безкоштовний навчальний кібержурнал для вивчення французької мови в режимі онлайн
<https://tinyurl.com/ybxslzms>
<https://tinyurl.com/ybgtd3ow>
<https://tinyurl.com/y7xftroq>
<https://espacevirtuel.emdl.fr/>
<https://ua.ifprofs.org/https://tinyurl.com/y9lzo6hyhttps://enseigner.tv5monde.com>
6. Додатки для вивчення французької мови
<https://www.lingozing.com/fr/>
<https://babadum.com/>
7. Допоміжний сайт з вивчення французької мови
<https://www.zerodeconduite.net/>
<https://www.editionsdidier.com/fr/nos-site-compagnons>
- 8 Кобринець О., Французька мова: Практичний довідник. – Харків: ФОП Співак Т.К., 2011. – 480с.
9. Навчальні матеріали для вчителів французької мови, з використанням актуальних подій у Франції та світі
<https://tinyurl.com/ybxslzms>
<https://tinyurl.com/ybgtd3ow>
<https://espacevirtuel.emdl.fr/>
10. Основні інтернет-ресурси з французької мови для різних категорій користувачів, зосереджені на одній платформі
<https://kit-francais.glideapp.io/>
11. Плахута І., Усі справи з французької мови» Посібник. Вид. «Торсінг», 2014. –320 с.
12. Самойлова О., Корміна Є, Навчальний посібник: Практична граматики французької мови. Вид. «Ліра» – К, 2018. – 552 с.
13. Сайти для безкоштовного вивчення французької мови: для учнів усіх рівнів
<https://tinyurl.com/y8rdoynx>
<https://www.bonjourdefrance.com/>
14. Тітова Т., Довідник: Граматика французької мови. Вид. «Арій», 2017. – 96 с.
15. Французька мова для вчителів і учнів
<https://savoirs.rfi.fr/en/apprendre-enseigner>
16. Шухова О, Граматика французької мови. – Харків: вид. «Торсінг» 2014. – 8 с.

Додаток 12
до листа Сумського ОІППО
22.10.2020 № 559/11-10

**Методичні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
у 2020-2021 навчальному році*

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році» буде проведено II етап олімпіади з правознавства.

У зв'язку з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 рекомендуємо забезпечити проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в очному або дистанційному форматі (відповідно до поділу на зони зелену, жовту, помаранчеву, червону).

**Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
в дистанційному форматі**

У разі проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у дистанційному форматі учаснику необхідно пройти реєстрацію на сайті відділу (управління) освіти міста (району, об'єднаної територіальної громади) та заповнити реєстраційну картку розроблену організаторами. Учасник олімпіади несе персональну відповідальність за достовірність інформації, зазначених реєстраційних даних у реєстраційній формі. При реєстрації учасник отримує на вказану адресу електронної пошти повідомлення про те, що він зареєстрований, а також інші інформаційні повідомлення (дата та час проведення олімпіади). II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади за необхідності проводиться на платформі Zoom (відеоконференція – відеозапис виконання роботи учасника), Google meet, відповідно графіку проведення олімпіад.

Організаційний комітет II етапу олімпіади має забезпечити відеозв'язок (відеоспостереження) за умовами проведення: не допущення сторонніх осіб, самостійність виконання учнем завдань. За 15 хвилин до початку II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства уповноважені особи отримують завдання для учасників олімпіади.

Після завершення олімпіади член робочої групи до кожної роботи учасника створює власний PDF-файл, заповнює Google-форму, сканує роботи та надсилає до організаційного комітету не пізніше зазначеного часу.

У разі виникнення питання, у процесі виконання завдань, учасник має оголосити це запитання голові журі або експерту у форматі відеозв'язку або написати повідомлення у чаті адміністратору (організатору відеоконференції).

Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства беруть участь учні 9-11 класів. Час роботи над олімпіадними завданнями – 4 астрономічні години.

Учням 9 класу будуть запропоновані завдання в межах навчальної програми з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів»). Окрім того, потрібно звернути увагу на нормативно-правові документи, що регулюють відносини в межах вивченого матеріалу. Для учнів 10-11 класів – будуть надані питання в межах програми профільного рівня (наказ Міністерства освіти і науки України від 14.06.2016 № 826 «Про затвердження навчальних програм для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів»). Програми названих предметів розміщені на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України, видані окремими брошурами та опубліковані у фахових виданнях.

Завдання вимагають ксерокопіювання на кожного учня з розрахунку 9-10 клас (4 аркуші (формату А-4), 11 клас (5 аркушів (формату А-4). Зошити для виконання олімпіадних завдань готує міський (районний) відділ (управління) освіти, відділи освіти об'єднаних територіальних громад. На кожній сторінці до середини зошита необхідно поставити штамп відповідних відділів освіти міст (районів), об'єднаних територіальних громад.

Звертаємо увагу на те, що учням не дозволяється користуватись додатковою літературою (нормативно-правовими актами, довідниками, підручниками тощо) під час виконання олімпіадних завдань.

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в очному форматі здійснюється у звичайному режимі відповідно графіка проведення олімпіадних змагань.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у 2020-2021 навчальному році

Оцінювання олімпіадних завдань здійснюється балами, указаними безпосередньо в завданнях. Критерії оцінювання олімпіадних робіт розробляються членами журі після оприлюднення завдань.

Перевірку та оцінювання робіт фахове журі здійснює у день проведення олімпіади:

– члени журі в олімпіадних роботах ставлять кількість балів за кожне завдання, підраховують загальну кількість балів та записують їх у кінці роботи.

Поруч із перевіреним завданням кожен член журі записує своє прізвище та ставить підпис.

Для забезпечення прозорості й об'єктивності перевірку робіт необхідно організувати так, щоб кожен член журі перевіряв одне питання у всіх роботах на паралелі.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з правознавства у 2020-2021 навчальному році*

Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства передбачатимуть, як знання теоретичного матеріалу, так і практичні вміння розв'язувати ситуації у вигляді юридичних задач. Щодо перевірки теоретичних знань варто орієнтуватись на таку структуру завдань:

- тести, які мають чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний;
- юридичні задачі, ситуації;
- завдання, що мають відкриту форму відповіді (заповнити пропуски);
- робота з понятійним апаратом;
- завдання, що передбачає характеристику правового порядку, явища чи правової процедури.

Виконання юридичних задач спрямовано на розуміння учнями правових норм відповідно до представлених життєвих ситуацій.

Готуючись до олімпіади з правознавства учні повинні ґрунтовно оволодіти знаннями основ теорії держави і права, основ публічного права України (конституційного, адміністративного, фінансового, екологічного права), на належному рівні орієнтуватися у питаннях сімейного, цивільного, трудового права; прав людини. Під час підготовки до олімпіади, – виконувати тестові завдання, проводити роботу над понятійним апаратом.

Під час підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з основ правознавства слід урахувати, що протягом 2019, 2020 років Верховною Радою України було прийнято ряд законодавчих актів, вивчення яких охоплюється навчальними програмами. Потрібно звернути особливу увагу на наступні нормативно-правові акти:

- Закон України від 18.12.2018 № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)»;
- Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (набрання чинності 16.07.2019);
- Закон України від 30.05.2019 № 2728-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання відпустки усиновлювачам при усиновленні дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування»;
- Закон України від 03.09.2019 № 27-IX «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканості народних депутатів України)».

Особливу увагу під час підготовки до олімпіадних змагань необхідно приділяти: правовідносинам, учасниками яких є неповнолітні особи; формуванню правових знань для реалізації й захисту учнями прав, свобод і законних інтересів; регулюванню взаємовідносин з іншими людьми; правам людини як наскрізному компоненту (знання та розуміння (філософія прав людини, принципи прав людини і прав дитини, міжнародні стандарти, дотримання прав людини), ставлення та цінності (повага до себе та інших, критичне мислення, толерантність тощо), навички та поведінка (відстоювання прав людини тощо).

З метою якісної підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у 2020-2021 навчальному році рекомендуємо використовувати:

– інформаційно-аналітичні бюлетені «Організація, проведення, результати II, III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства» Сумського ОШПО (2017-2018, 2018-2019, 2019-2020 н.р.);

– навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 22.07.2020 № 1/9-394 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах загальної середньої освіти у 2020-2021 навчальному році».

Інтернет сайт

Верховна Рада України : веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі в
II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2020-2021 навчальному році*

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурс-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказ Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказ Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», якими повинні керуватися оргкомітети та журі під час проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2020-2021 навчальному році.

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики беруть участь учні 7-11 класів, що стали переможцями I етапу.
2. Час на виконання завдань з фізики для учнів 7-го класу – 2 години (120 хвилин), 8-11 класів – 3 години (180 хвилин).
3. Оргкомітетами забезпечуються однакові умови виконання запропонованих завдань для всіх учасників та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.
4. Оргкомітетами здійснюються всі необхідні заходи щодо забезпечення секретності змісту завдань та публічного оголошення тексту завдань.
5. Зміст завдань копіюється індивідуально для кожного учня (з розрахунку: по 1 аркушу формату А-4 чорно-білого друку) та оприлюднюється безпосередньо перед початком олімпіади.
6. Під час виконання завдань не дозволяється користуватися довідковою літературою, таблицями. У процесі обчислення учні можуть використовувати калькулятори.
7. Для виконання завдань кожен учень на початок олімпіади повинен мати: ручку, олівець, лінійку, гумку.
8. При виконанні письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, написання розв'язків завдань різними кольорами, які сприяли б дешифруванню роботи.
9. Журі перевіряє тільки завдання, що записані в чистовик учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

10. Перед початком змагання оргкомітет повідомляє учасників про строки подання апеляцій.

Залежно від встановленого рівня епідемічної небезпеки поширення COVID-19 епідемічної ситуації в окремих адміністративно-територіальних одиницях Сумської області рекомендуємо провести олімпіаду в очному або дистанційному форматі: у «зеленій», «жовтій», «помаранчевій» зонах – в очному форматі, у «червоній» – дистанційному.

Інструктивні рекомендації щодо організації
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
в дистанційному режимі

Під час проведення II етапу в дистанційному форматі учасники олімпіади виконують завдання у віддаленому режимі.

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, обраній оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитися з вимогами до умов участі.

Рекомендуємо для контролю за умовами виконання завдання учасником олімпіади (відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання завдань) оргкомітету забезпечити відеозв'язок, наприклад, через приєднання в сервісах Skype або Google Meet.

Комп'ютер учасника повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому – встановлені програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. На екран монітора може бути завантажено лише завдання олімпіади. Завантаження сайтів з додатковою інформацією не допустиме.

Кожне завдання учасник виконує на окремому аркуші.

Під час виконання завдання учасник може задати питання голові журі II етапу щодо умови задачі, озвучивши його через відеозв'язок.

Після завершення олімпіади учасник фотографує розв'язок окремої задачі та трансформує його в PDF-файл. Усього учень 7-го класу повинен створити 3 файли, учні 8-11 класів – 4.

Отримані PDF-файли учасник надсилає до оргкомітету (не пізніше часу, визначеного оргкомітетом). Спосіб передачі роботи вибирає оргкомітет II етапу.

Інструктивні рекомендації щодо організації
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
в очному режимі

Під час проведення II етапу в очному форматі необхідно забезпечити дотримання законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2:

– здійснити допуск учасників, членів журі та оргкомітету до місця проведення олімпіади після проведення термометрії безконтактним термометром;

- учасники олімпіади, члени журі та оргкомітету повинні пересуватися по закладу освіти з використанням захисних масок
- учасники та члени робочої групи під час виконання завдань, члени журі під час перевірки робіт захисні маски можуть не використовувати;
- на вході до приміщень, у яких проходить олімпіада, повинні знаходитися антисептичні засоби;
- забезпечити провітрювання приміщень;
- дотримання між учасниками фізичної дистанції не менше ніж 1,5 метра;
- кількість учасників у одному приміщенні – залежно рівня епідемічної безпеки.

Критерії оцінювання завдань

*II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2020-2021 навчальному році*

Критерії оцінювання кожного окремого завдання олімпіади з фізики журі II етапу розробляє самостійно.

При оцінюванні завдань олімпіадних робіт з фізики: максимальна оцінка за кожне правильно розв'язане завдання – 5 балів, максимальна кількість балів, яку може отримати учасник II етапу олімпіади з фізики: 20 балів – 8-11 клас, 15 – 7 клас.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики
у 2020-2021 навчальному році*

Для успішного виконання завдань на момент проведення II етапу олімпіади учні повинні опрацювати:

Клас	
<i>1</i>	<i>2</i>
7	За програмою 7-го класу: розділи «Фізика як природнича наука. Пізнання природи», «Механічний рух».
8	За програмою 7-го класу: розділи «Фізика як природнича наука. Пізнання природи», «Механічний рух», «Взаємодія тіл. Сила», «Механічна робота та енергія». За програмою 8-го класу: розділ «Теплові явища. Теплові машини і механізми».
9	За програмою 7-го класу: розділи «Фізика як природнича наука. Пізнання природи», «Механічний рух», «Взаємодія тіл. Сила», «Механічна робота та енергія». За програмою 8-го класу: розділи «Теплові явища», «Електричні явища. Електричний струм». За програмою 9-го класу: розділи «Магнітне поле», «Світлові явища», «Механічні та електромагнітні хвилі».
10	Знання за програмами базової середньої освіти (7-9 клас) За програмою 10-го класу: розділ «Механіка» (кінематика механічного руху, закони динаміки, статика).

1	2
11	<p>Знання за програмами базової середньої освіти (7-9 клас)</p> <p>За програмою 10-го класу: механіка: розділи «Кінематика», «Динаміка», «Закони збереження в механіці», «Механічні коливання та хвилі», «Релятивістська механіка»; молекулярна фізики та термодинаміка: розділи «Властивості газів, рідин, твердих тіл», «Основи термодинаміки».</p> <p>За програмою 11-го класу: розділи «Електричне поле», «Електричний струм».</p>

З метою підготовки школярів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з фізики рекомендуємо використовувати завдання, наведені в літературних джерелах:

1. Гончаренко С.У. Фізика. Олімпіадні задачі. 7-8 класи / С.У. Гончаренко. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 1998. – 72 с;
2. Гончаренко С.У. Фізика. Олімпіадні задачі. 9-11 класи / С.У. Гончаренко. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 1999. – 200 с;
3. Алексейчук В. Обласні олімпіади з фізики. / В. Алексейчук, О. Гальчинський, Г. Шопа. – Львів: Євросвіт, 2000. – 168 с;
4. Всеукраїнські олімпіади з фізики. Задачі та розвязки / ред. Кременський Б. – Львів: Євросвіт, 2003. – 232 с.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з математики у 2020-2021 навчальному році*

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2020-2021 навчальному році здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити в закладах загальної середньої освіти проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики (очному або дистанційному форматі) з дотриманням законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 відповідно до розподілу на зони (зелена, жовта, помаранчева, червона).

**Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики
в дистанційному форматі**

У разі проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики в дистанційному форматі, оргкомітетам необхідно забезпечити безпечні та зручні умови проведення олімпіади віддалено, у визначеному закладі загальної середньої освіти.

Доцільно забезпечити відеозв'язок (відеоспостереження) за умовами проведення олімпіади з дотриманням принципів доброчесності та неупередженості: відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання учнями завдань.

У разі виникнення питань у процесі виконання завдань учасник олімпіади має це запитання оголосити голові журі (експерту) за допомогою відеозв'язку.

Після закінчення олімпіади члену робочої групи необхідно відсканувати роботи учасників (PDF-файл), за посиланням заповнити GOOGLE форму, куди прикріпити відскановані роботи учасників олімпіади та переслати їх голові оргкомітету (голові журі) для подальшої перевірки.

Зазначаємо, що оригінали робіт необхідно зберегти, чернетки не скануються.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики беруть участь учні 6-11 класів, що стали переможцями I етапу.

За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

Перед початком олімпіади рекомендуємо організаторам провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Звертаємо особливу увагу, що учасники олімпіади виконують роботу на аркушах в клітинку, які заздалегідь необхідно підготувати оргкомітетам та поставити на них штамп закладу загальної середньої освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Наголошуємо, що учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному.

Нагадуємо, що для виконання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики кожен учень повинен мати ручку, олівець, лінійку, гумку, циркуль.

Час виконання роботи в 6 класі – 3 астрономічні години, у 7-11 класах – 4 астрономічні години.

Комплект завдань для 6 класу складається з 5 завдань, для 7-11 класів – 6 завдань.

Максимальна оцінка за виконання одного завдання – 7 балів. Максимально можлива кількість набраних балів у 6 класі – 35 балів, у 7-11 класах – 42 бали.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Звертаємо увагу, що завдання вимагають ксерокопіювання з розрахунку: 6-11 класи – 1 сторінка (формату А-4) на учня.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2020-2021 навчальному році

З метою здійснення якісної неупередженої перевірки завдань розроблено єдині критерії оцінювання (табл. 1), де відображено всі кроки (просування) розв'язування кожної задачі учасниками олімпіади.

Таблиця 1 – Критерії оцінювання завдань

Бали	Критерії оцінювання
7	Завдання розв'язано правильно, супроводжується докладними поясненнями, містить необхідні обґрунтування
6	Відповідь вказано правильну, обґрунтування містить деякі недоліки: правильні, але недостатньо обґрунтовані логічні кроки, які легко обґрунтовуються; помилки обчислювального характеру, що не призводять до порушення логіки виконання
5	Завдання в основному розв'язано, але допущена механічна помилка, яка не вплинула корінним чином на відповідь, чи наявний інший недолік, який легко усунути
4	Чітко виражена не менше як половина розв'язання завдання, або наявний рівносильний їй частковий випадок, або із двох складових завдання розв'язано складніше
3	Відповідь вказано правильну, але відсутнє обґрунтування основних етапів або із двох складових завдання розв'язано простіше
2	Запропонована ідея розв'язання, зроблено деякі кроки в її реалізації або розглянуто деякий нетривіальний частковий випадок
1	Виражена ідея розв'язання чи записана правильна відповідь при обов'язковій наявності спроб, можливо, й невдалих
0	Завдання розв'язано цілком неправильно, або записано лише готову відповідь, одержання якої не є очевидним, або завдання не розв'язувалося взагалі

Наголошуємо, що розв'язання завдань учасником оцінюється лише цілою кількістю балів. Під час оцінювання олімпіадних робіт не враховується раціональність або нераціональність розв'язань, метод розв'язання, обсяг написаного.

Знаходження декількох способів правильного виконання одного завдання не призводить до збільшення максимальної кількості балів (7 балів) за виконання завдання.

Звертаємо увагу, що журі перевіряє тільки завдання, що записані у чистовик учасника олімпіади; чернетка членами журі не розглядається. За неналежне оформлення розв'язання, журі може прийняти окреме рішення щодо зниження загального балу за виконання відповідного завдання.

Завдання та рекомендації щодо підвищення якості підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2020-2021 навчальному році

У процесі підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики рекомендуємо ознайомити учнів із:

- методами розв'язування задач підвищеної складності, безпосередньо пов'язаними зі змістом шкільної програми;
- спеціальними методами та прийомами розв'язування олімпіадних задач (метод математичної індукції, принцип Дирихле, принцип крайнього,

розміщення фігур на площині, покриття, розрізання, розфарбування фігур, інваріанти, парність, подільність та остачі, методи доведення нерівностей, вибір стратегії успіху, метод Малікова);

– нестандартними підходами, які дають змогу розв'язувати складні й нестандартні задачі зі значним евристичним навантаженням,

– додатковими теоретичними знаннями, передбаченими програмами математичних гуртків, курсів за вибором, факультативних курсів, які розширюють та поглиблюють наявні знання з математики.

Доцільно опрацювати такі розділи математики, як теорія множин, математична логіка, комбінаторика, теорія ймовірностей, теорія графів.

У процесі підготовки до олімпіади рекомендуємо цілеспрямовано та систематично розв'язувати:

– задачі комбінаторно-логічного змісту (клітчасті дошки, таблиці, графи, допоміжні «розфарбування», числові набори, математичні ігри);

– теоретико-числові задачі;

– задачі на доведення нерівностей, функціональних співвідношень;

– задачі на властивості функцій;

– задачі на властивості цілої та дробової частини числа;

– різнопланові геометричні задачі.

З метою якісної підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2020-2021 навчальному році рекомендуємо передбачити організацію самоосвітньої діяльності учнів, використовуючи:

– навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 22.07.2020 № 1/9-394 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання у закладах освіти у 2020-2021 навчальному році»;

– інформаційно-аналітичні бюлетені «Організація, проведення, результати II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики» минулих років Сумського ОІППО;

– Інтернет-ресурс «Математичні олімпіади в Києві» (<http://matholymp.com.ua/>);

– онлайн-тренінги з підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики, розміщені на мобільній сторінці методиста «Учителю математики» на сайті СОІППО (<https://cutt.ly/VgeUZft>).

Для вдосконалення підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської олімпіади з математики рекомендуємо:

– спланувати науково-методичні заходи щодо вдосконалення навичок учителів та учнів із розв'язування задач підвищеної складності та олімпіадних задач, налагодити співпрацю з науковими співробітниками закладів вищої освіти у напрямку роботи з обдарованими учнями;

– використовувати можливості Інтернет-ресурсів для підготовки учнів до олімпіади, у тому числі участь в Інтернет-олімпіадах.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі у
II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології
у 2020-2021 навчальному році**

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології у 2020-2021 навчальному році

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології беруть участь учні 10-11 класів, що стали переможцями I етапу.

У зв'язку з епідеміологічною ситуацією, що склалася в Україні, з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), рекомендуємо всім учасникам олімпіади дотримуватися протиепідеміологічних вимог в закладах загальної середньої освіти під час карантину, згідно з постановою «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку поширенням корона вірусної хвороби (COVID-19)» (Постанова заступника Міністра охорони здоров'я – Головного державного санітарного лікаря України від 22.08.2020 № 50).

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології можливе як в очному, так і в дистанційному форматі (відповідно до поділу на зони: зелену, жовту, помаранчеву, червону).

Комплект олімпіадних завдань охоплює матеріал з розділів курсу «Біологія і екологія» за попередні роки навчання з тем, які учні повинні опанувати відповідно до чинних навчальних програм. Олімпіаді завдання розроблені з урахування змісту та структури завдань, що пропонуються на IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології.

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології в дистанційному форматі

В умовах карантинних заходів можливе проведення олімпіади з екології у дистанційному форматі за умов доступу в закладах загальної середньої освіти до якісної мережі Інтернет та наявності відповідних технічних пристроїв.

Олімпіада у дистанційному форматі з теоретичними тестовими завданням проводиться за допомогою електронної пошти.

Заклади освіти організаційному комітетові II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології надсилають електронні заявки на участь учнів в олімпіаді, де зазначають:

- ПІБ учня (повністю);
- число, місяць, рік народження;
- назву закладу освіти (повністю, згідно ІСУО);
- клас навчання;
- клас, за який буде виконувати завдання на олімпіаді;
- ПІБ працівника, який підготував учня (повністю);
- адресу електронної пошти учня.

Якщо учасники під час олімпіади знаходяться в умовах дії карантинних обмежень, то розсилання завдань розпочинається до початку олімпіади на особисті електронні адреси учасників. Кожен учасник на вказану у заявці адресу електронної пошти отримує два документи: олімпіадні завдання в PDF-форматі та бланк для відповідей у Word-форматі. Позначати правильні відповіді у бланку для відповідей тестів групи А та Б можна виділивши курсором «мишки» відповідну літеру та обрати на «Панелі інструментів» позначку «Заливка» → колір «Чорний». Щодо тестів групи В, то учаснику необхідно буде заповнити матриці відповідей у відповідності до вимог завдання. Розгорнуту відповідь на запитання теоретичного туру учасник надає на наступному аркуші бланку відповідей. Учаснику олімпіади рекомендуємо виконані завдання олімпіадної роботи (бланк для відповідей) сфотографувати або конвертувати в PDF-файл (для незмінності інформації) за допомогою онлайн-програми. Режим доступу: <https://png2pdf.com/> Сфотографований або конвертований файл бланк відповідей необхідно протягом 10 хвилин надіслати одним листом на електронну пошту організаційного комітету з указаною темою листа («Олімпіада з екології. ПІБ учасника. Клас»).

Час виконання роботи – 1 год. (60 хв.). Якщо учасник надсилає роботу після відведеного часу для виконання завдань, то надіслані роботи учасників журі не приймаються.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує бланки відповідей учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Практичний тур, який передбачає захист проєкту може відбуватися дистанційно в онлайн-режимі за допомогою сервісів «Google Meet», «ZOOM», «Skype», у форматі відео-конференції, про що необхідно повідомити учасників завчасно. Формат захисту проєктів – аналогічний очному формату проведення.

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ОТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення.

Повідомити учнів, що до місця проведення олімпіади вони повинні прибути організовано у супроводі керівника команди, маючи при собі:

- медичну довідку про відсутність інфекційних хвороб та контакту з інфекційними хворими (оригінал);

- індивідуальні засоби захисту (захисні маски, індивідуальний антисептик);
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології;
- кулькову ручку з синьою пастою.

Відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденційність) покладається на відповідального у районі (місті, ОТГ), який опікується проведенням олімпіади з біології в районі (місті, ОТГ).

II етап олімпіади складається з двох турів: теоретичного та практичного. Теоретичний тур олімпіади включає тести групи А, Б та В; відкриті запитання.

Комплект завдань підготовлено окремо для кожного класу. На примірниках завдань вказано максимальну кількість балів до кожного виду роботи та спосіб відповіді.

Час написання теоретичного туру – 1 година.

Таблиця 1 – Кількісний склад завдань

Клас	Завдання з відкритою відповіддю	Тестові завдання		
		Завдання групи А	Завдання групи Б	Завдання групи В
10	1	30	15	3
11	2	30	15	2

Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:
10 класи – 8 аркушів А4 та 1 бланк відповідей на кожного учасника;
11 класи – 8 аркушів А4 та 1 бланк відповідей на кожного учасника.

Практичний тур проводиться у формі стендової сесії – захисту плакатів, виконаних учасниками змагань за індивідуальною тематикою.

Стендову сесію рекомендовано організувати за такою схемою:

- учасникам необхідно мати при собі стенд – місце, де буде розміщено постер;
- усім стендам слід надати постійні номери;
- члени журі розподіляються на групи. Кожна група по одному разу заслуховує захист проекту кожним учасником;
- усі групи членів журі працюють одночасно, починаючи обхід усіх стендів за номерами з різних точок (наприклад, перша група починає роботу з проекту № 1, друга – № 6, третя – № 12, четверта – № 18);
- захист проекту триває до 5 хвилин. Протягом наступних 3 хвилин члени журі ставлять запитання учаснику, виставляють оцінки. Кожен член журі оцінює роботи індивідуально, заповнює окремий бланк оцінювання.

Подібна схема дозволяє оперативно провести оцінку проектів кожного учасника індивідуально кожним членом журі.

Перед початком виконання олімпіадної роботи ознайомити учнів з Інструкцією до виконання роботи.

Інструкція для учасників олімпіади щодо виконання роботи

Заходити до приміщень закладу дозволяється лише в захисній масці або респіраторі. Під час пересування закладом вдягати обов'язково маску.

Перед початком виконання олімпіадної роботи потрібно вимкнути мобільний телефон і залишити його в супроводжуючого або представника робочої групи.

Дозволяється користуватися власними ручками з синьою пастою та предметами, які видали організатори олімпіади (проштамповані аркуші паперу, олімпіадні завдання, бланк для відповідей).

Забороняється користуватися шпаргалками, мобільними телефонами, додатковими довідковими матеріалами, консультуватися з будь-якими особами, окрім голови журі або експерта-консультанта.

З питаннями щодо правильного розуміння змісту завдань учасник олімпіади може звернутися до голови журі, якого до класу запросить черговий.

Час виконання роботи – 1 год. (60 хв.). Час початку та закінчення вказується на дошці. Правильні відповіді слід відмічати у бланку для відповідей, закреслюючи відповідні літери. Порожні клітинки у таблиці призначені для позначок членів журі.

При нестачі паперу учасник олімпіади може одержати додаткові проштамповані аркуші у чергового вчителя.

Грамматичні помилки не впливають на оцінку роботи.

Практичний тур олімпіади з екології передбачає захист проєкту. Захист проєкту триває до 5 хвилин. Протягом наступних 3 хвилин члени журі ставлять запитання учаснику, виставляють оцінки.

Обов'язки членів оргкомітету:

- забезпечити підготовку навчальних приміщень до проведення олімпіади з урахуванням протиепідемічних та профілактичних заходів;
- визначити необхідну кількість безконтактних термометрів, бактерицидних приладів, захисних масок, дезінфікуючих, миючих та антисептичних засобів, одноразових рушників тощо, та вжити заходів щодо їх забезпечення закладу освіти;
- передбачити на вході до всіх приміщень закладу місце для обробки рук антисептичними засобами. Воно позначається яскравим вказівником, де є правила дезінфекції рук (банер, наклейка, тощо); у санітарних кімнатах має бути рідке мило, антисептичні засоби для рук та паперові рушники (або електросушарка для рук). Використання багаторазових рушників заборонено;
- створити умови для мінімізації ризику інфікування. Обладнати місця для обробки рук, розміщення контейнерів для утилізації використаних захисних масок, виокремити та обладнати спеціальне приміщення для перебування учасників олімпіади у разі виявлення у них симптомів ГРВІ та/або підвищеної температури. Про стан такої дитини інформують батьків та приймають рішення, щодо направлення до закладу охорони здоров'я;
- визначити приміщення для окремого зберігання верхнього одягу для різних вікових груп учасників, членів оргкомітету та членів журі;
- створити умови для соціального дистанціювання учасників олімпіади та уникнення масового скупчення, розробити маршрути руху учнів (залучити всі можливі входи в приміщення закладу) та скласти графік допуску. Графік повинен формуватися таким чином, щоб запобігати скупченню людей.

Забороняється допуск до закладу освіти батьків або інших сторонніх супровідних осіб, окрім керівника команди;

– попередньо підготувати папір і поставити на ньому штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада;

– передбачити можливість роздрукування завдань та бланк відповідей на кожного учня паралелі.

Обов'язки голови журі:

– проводить інструктаж із робочою групою вчителів, які беруть участь у проведенні олімпіади, та членами журі;

– обговорює: дотримання протиепідемічних умов, конфіденційності, об'єктивності та однакового ставлення до всіх учасників олімпіади; оформлення титульної сторінки та відповідей в роботі учня; час проведення олімпіади; початок роботи членів журі; план дій у разі виявлення учасника олімпіади з ознаками ГРВІ та/або підвищеної температури тощо;

– узгоджує з членами журі план перевірки завдань, розбаловку за кожне завдання, при перевірці робіт враховувати, що окремі завдання можуть мати декілька правильних відповідей; граматичні помилки не впливають на оцінку роботи;

– обговорює, спільно з членами оргкомітету, кількість переможців відповідно до кількості учасників олімпіади, співвідношення I-х, II-х і III-х місць по кожній паралелі відповідно до Положення про Всеукраїнські олімпіади та доводить цифри до членів журі;

– відбирає в кожній паралелі класів роботи, після перевірки членами журі, що претендують на місця переможців, і ще раз ретельно їх перевіряє: наявність балів за кожне завдання, підписи всіх членів журі, правильність підрахунків. Ставить власний підпис.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології у 2020-2021 навчальному році

Під час оцінювання основна частина балів (до 80 %) буде отримана учасником за рахунок стендової сесії. Теоретичний тур становить до 20 % від всіх набраних під час олімпіади балів (максимальна кількість балів за теоретичний тур – 25 балів).

У процесі оцінювання захисту проєктів має бути враховано наступне:

- наскільки добре учень розуміє свій проєкт;
- наскільки добре учень володіє науковою термінологією та методами;
- детальність і точність документованості дослідження;
- чи найкращим чином було виконано експериментальні процедури.

Критерії оцінювання проєктів

1. Оригінальність (20 балів)

Наскільки проєкт оригінальний в:

- постановці проблеми;
- підходах до вирішення проблеми;
- аналізі даних;
- інтерпретації результатів;
- використанні існуючого обладнання.

2. Науковість (30 балів)

- Чи чітко сформульовано проблему?
 - Чи існує план вирішення проблеми?
 - Чи чітко визначено ті параметри, які потрібно оцінювати?
 - При наявності контрольних дослідів – чи вірно була визначена їх потреба і чи правильно вони були поставлені?
 - Чи відносяться виконані досліді до завдань первинної мети?
- Наскільки повно розкрито проблему в роботі?
- Чи реальне втілення проєкту в життя?
 - Чи ознайомлений учень з іншими підходами та теоріями, що стосуються проєкту?
 - Чи достатньо було часу для виконання проєкту?
 - Чи ознайомлений учень з науковою літературою, у галузі, якій було присвячено його проєкт?

3. Ясність і ґрунтовність (20 балів)

- Чіткість відповідей на запитання під час дискусії (пояснення мети, методів та вміння робити висновки). Стиль викладу: вільна розповідь чи завченість доповіді, оскільки останнє означає слабке розуміння основ.
- Чи відображають письмові матеріали розуміння учнем його дослідження?
- Чи має учень робочий щоденник з первинними результатами дослідження?
- Упорядкованість у проєкті його етапів.
- Ясність вихідних даних та одержаних результатів.
- Чіткість оформлення друкованої версії проєкту.
- Відображення проєкту на стенді.

4. «Екологічність» та практичність проєкту (20 балів)

- Якою мірою проєкт стосується проблем екології чи охорони довкілля?
- Наскільки практичним є проєкт?

5. Навички (10 балів)

- Чи достатньо в учня навичок, необхідних для виконання роботи (лабораторних, обчислювальних)?
 - Спостережливість.
 - Навички планування експерименту та роботи.
 - Навички проведення презентацій.
 - Наскільки відповідає вимогам стиль викладення та оформлення?
- Загальна кількість балів за практичний та теоретичний тур – 125.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології
у 2020-2021 навчальному році*

Проєкт повинен відповідати таким вимогам:

- містити результати лабораторних, польових чи теоретичних досліджень, отримані особисто учасником олімпіади, а не представляти огляд літературних джерел чи інформації з Інтернету:

- обсяг письмового тексту не повинен перевищувати 30 аркушів формату А4;
- рекомендована структура проєкту:
 - титульна сторінка;
 - тези роботи;
 - зміст;
 - основний текст («Список скорочень», «Вступ», «Матеріали та методи досліджень», «Результати», «Висновки». Можливий також розділ «Пропозиції» чи «Впровадження»);
 - список використаних джерел.

З метою підготовки учнів до олімпіади, доцільно опрацювати теми: системна організація живої природи; неорганічні речовини живих організмів; організм як біосистема: структурні елементи і основні процеси; організм і середовище його існування; популяційно-видовий рівень організації живої природи; біосферний рівень організації життя; біорізноманіття; адаптації; промислове природокористування; проблема забруднення природного середовища; екологія і здоров'я.

Список рекомендованих джерел до опрацювання:

1. Барна І. Загальна біологія. Збірник задач. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 736 с.
2. Авраменко Н.Л. Екологія: навч. посіб. Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2009. 252 с.
3. Грицик В. Екологія довкілля. Охорона природи: навч. посібник. Київ: Кондор, 2009. 292 с.
4. Екопортал. Режим доступу: <http://ecoportal.univ.kiev.ua/>.
5. Красильникова Т.В. Наочний довідник з біології для 10-11 кл. Київ, Харків: Веста, 2006. 111 с.
6. Природа України. Режим доступу: <http://pryroda.in.ua/>.
7. Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів. М-во освіти і науки України, Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. Київ: Наук. світ, 2010. 106 с.
8. Соболев В.І. Біологія. Довідник+Тестові завдання. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О.В., 2019. 820 с.
9. Українська Екологічна Асоціація «Зелений світ». Режим доступу: <http://www.zelenysvit.org.ua/>.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у 2020-2021 навчальному році*

У 2020-2021 навчальному році II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад буде проведено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099).

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (згідно з поділом на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони) в очному або дистанційному форматі.

У районному (міському, ОТГ) етапі Всеукраїнської олімпіади з хімії беруть участь учні 7-11 класів.

Олімпіадна робота складається з тестів двох видів (з однією правильною відповіддю та на встановлення відповідності) та шести-семи задач (залежно від класу навчання).

За обсягом, завдання для учнів 7-11 класів займають дві-три сторінки формату А-4.

Інструктивні рекомендації щодо проведення

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії в дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з хімії в дистанційному форматі, рекомендуємо розсилку олімпіадних завдань здійснювати на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по-батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати олімпіадне завдання (клас, за який буде виконуватися олімпіадне завдання не повинен бути менший, ніж клас навчання учнів, але може бути вищим);
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;

– прізвище, ім'я та по-батькові вчителя, який готував учня (ученицю) до олімпіади.

Виконання олімпіадних завдань має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 3,5 години (більше на півгодини у порівнянні з очним форматом, оскільки додається 30 хвилин на оформлення роботи – комп'ютерний набір).

Рекомендації щодо підготовки до II етапу олімпіади з хімії (теми та типи розрахункових задач), а також критерії оцінювання олімпіадних завдань залишаються тотожними очному формату проведення.

Тести і завдання із відкритою відповіддю виконуються в документі (формат Word), надісланому на електронну пошту учасника (потребує попереднього скачування на комп'ютер). Виконання олімпіадних завдань передбачає наявність в учнів певних умінь працювати в текстовому редакторі Word (набір тексту, набір молекулярних формул неорганічних сполук (хімічні символи, надстрочний та підстрочний знаки), молекулярних та напівструктурних формул органічних сполук, вставлення символів, набір розв'язків завдань у формульному редакторі програми Word, робота з таблицями тощо).

По завершенню часу виконання олімпіадних завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу члену оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади) або голові журі (рішення приймається оргкомітетом олімпіади).

Перевірка олімпіадних робіт з хімії та оформлення відповідних протоколів здійснюється членами журі за алгоритмом, розробленим відділом (управлінням) освіти міста, району, ОТГ.

Інструктивні рекомендації щодо проведення

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії в очному форматі

Тривалість виконання олімпіадної роботи в очному форматі становить 3 години.

Тести і завдання із відкритою відповіддю виконуються на окремих проштампованих і пронумерованих подвійних аркушах, які після завершення роботи учнем, укладаються черговим учителем до титульної сторінки.

Обов'язки членів оргкомітету:

– попередньо підготувати папір і поставити на ньому штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада;

– передбачити можливість роздрукування завдань на кожного учня з паралелі;

– повідомити учнів, що вони при собі повинні мати ручку та калькулятор;

– підготувати на кожного учня роздруковану на паперовому носії періодичну систему хімічних елементів, таблицю розчинності кислот, основ і солей, ряд активності металів. Таблиці не повинні містити додаткової інформації, а саме: формул, визначень, формулювань законів тощо;

– перед початком виконання олімпіадної роботи – ознайомити учнів з Інструкцією до виконання роботи.

Інструкція для учасника олімпіади щодо виконання роботи:

- перед початком виконання олімпіадної роботи потрібно вимкнути мобільний телефон і залишити його в супроводжуючого або представника робочої групи;
- при виконанні завдань дозволяється користуватися лише предметами, які видали організатори олімпіади. а саме: зошитом; періодичною системою хімічних елементів; таблицею розчинності кислот, основ і солей; рядом активності металів;
- дозволяється користуватися власними ручками та калькуляторами.;
- користуватися шпаргалками, мобільними телефонами, додатковими довідковими матеріалами, консультуватися з будь-якими особами, окрім голови журі або експерта-консультанта, заборонено;
- з питаннями щодо правильного розуміння змісту завдань учасник олімпіади може звернутися до голови журі, якого до класу запросить черговий;
- час початку та закінчення олімпіади вказується на дошці;
- сторінки робочого зошита, окрім титульної, нумеруються вгорі на полях. кожна задача розв'язується із нової сторінки;
- відповіді на запитання, поставлені в умові задачі, повинні бути повні й аргументовані. твердження, що не стосуються поставлених у задачі питань, – не оцінюються. правильна відповідь, не підкріплена логічними аргументами чи розрахунками, оцінюється лише мінімальною кількістю балів;
- при нестачі паперу учасник олімпіади може одержати додаткові проштамповані аркуші у чергового вчителя;
- граматичні помилки не впливають на оцінку роботи.

Обов'язки голови журі:

- проводить інструктаж з робочою групою вчителів, які беруть участь у проведенні олімпіади, та членами журі. Питання для обговорення: наявність у закладі медперсоналу, дотримання конфіденційності, об'єктивності та однакового ставлення до всіх учасників олімпіади; оформлення титульної сторінки та кожного завдання в роботі учня; час проведення олімпіади; початок роботи членів журі тощо;
- обговорює з членами журі розв'язок завдань, план їх перевірки, розбаловку за кожну дію в межах задачі та певні особливості: при перевірці робіт враховувати, що окремі завдання можуть мати декілька правильних відповідей; раціональний спосіб розв'язку задачі оцінювати більш високим балом; граматичні помилки не впливають на оцінку роботи;
- рекомендує членам журі розподілити задачі між собою і перевіряти в кожній роботі тільки ці задачі, оскільки у такому випадку дотримується єдиний підхід до оцінювання однієї й тієї ж задачі в усіх учнів;
- спільно з оргкомітетом обговорює кількість переможців відповідно до кількості учасників олімпіади, кількість I-х, II-х і III-х місць по кожній паралелі, відповідно до Положення про Всеукраїнські олімпіади та доводить цифри до членів журі;

– після перевірки робіт членами журі відбирає в кожній паралелі роботи, що претендують на місця переможців, і ретельно перевіряє наступне: наявність балів за кожне завдання, підписи усіх членів журі, правильність підрахунків. Ставить власний підпис.

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії

Максимальна кількість балів за олімпіадну роботу становить: для 7-8 класів – 50 балів, для 9-11 класів – 60 балів, із них: тести оцінюються по 10 балів, а завдання з відкритою відповіддю – від 40 до 50 балів (залежно від класу). Максимальна кількість балів за кожне правильно виконане завдання зазначено в тексті олімпіадних завдань. Розбаловку за кожну дію в межах задачі члени журі роблять самостійно.

Завдання та рекомендації щодо підготовки

школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії

Питання до II етапу олімпіади охоплюють матеріал з різних розділів курсу хімії відповідно до програми для закладів загальної середньої освіти за попередні роки навчання та з тем, які учні повинні опанувати в I семестрі поточного навчального року, а саме:

Клас	Тема	Типи розрахункових задач
1	2	3
7	– Початкові хімічні поняття.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обчислення відносної молекулярної маси речовини за її формулою. 2. Обчислення масової частки елемента в складній речовині (речовини в суміші). 3. Складання хімічної формули за масовою часткою елементів у сполуці. 4. Обчислення маси елемента в складній речовині за його масовою часткою. 5. Обчислення за законом збереження маси речовини.
8	<p>Теми 7 класу, а також:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Прості та складні речовини на прикладі кисню та води (II семестр 7-го класу). – Періодичний закон і періодична система хімічних елементів. Будова атома. – Хімічний зв'язок і будова речовини. – Кількість речовини. Розрахунки за хімічними формулами. – Основні класи неорганічних сполук. 	<ol style="list-style-type: none"> 6. Обчислення масової частки, маси розчиненої речовини, маси й об'єму води в розчині. 7. Знаходження хімічного елемента за положенням у періодичній системі. 8. Обчислення числа частинок (атомів, молекул, йонів) у певній кількості речовини, масі, об'ємі. 9. Обчислення за хімічною формулою маси даної кількості речовини та кількості речовини за відомою масою. 10. Обчислення об'єму певної маси або кількості речовини відомого газу за нормальних умов.

1	2	3
		11. Обчислення з використанням відносної густини газів. 12. Розрахунки за хімічними рівняннями маси, об'єму, кількості речовини реагентів і продуктів реакцій. 13. Визначення елемента на основі розрахунків за хімічним рівнянням реакцій.
9	Теми 7-8 класів, а також: – Розчини. – Хімічні реакції.	14. Розв'язування задач за рівняннями реакцій з використанням розчинів з певною масовою часткою розчиненої речовини (включаючи задачі на кристалогідрати). 15. Розрахунки за термохімічними рівняннями реакцій. 16. Розрахунки на встановлення маси чи масової частки компонентів у суміші.
10	Теми 7-9 класів, а також: – Найважливіші органічні сполуки (II семестр 9 класу). – Теорія будови органічних сполук. – Вуглеводні. – Оксигеновмісні органічні сполуки.	17. Виведення молекулярної формули речовини за масовими частками елементів. 18. Виведення молекулярної формули речовини за загальною формулою гомологічного ряду та густиною або відносною густиною. 19. Виведення молекулярної формули речовини за масою, об'ємом або кількістю речовини реагентів або продуктів реакції. 20. Обчислення за хімічними рівняннями кількості речовини, маси або об'єму за кількістю речовини, масою або об'ємом реагенту, що містить певну частку домішок. 21. Обчислення об'ємних відношень газів за хімічними рівняннями.
11	Теми 7-10 класів, а також: – Неметалічні елементи та їхні сполуки. – Металічні елементи та їхні сполуки.	22. Обчислення маси, об'єму, кількості речовини за відомими даними про вихідні речовини, одна з яких узята з надлишком. 23. Обчислення виходу продукту реакції від теоретичного.

Література для підготовки до олімпіади:

Підручники і навчальні посібники

1. Ахметов Н.С. Неорганическая химия. 7-е изд. М. : Высшая школа, 2009. 670 с. (або попередні видання).

2. Боєчко Ф.Ф., Найдан В.М., Грабовий А.К. Органічна хімія : проб. підр. для 10-11 класів (шкіл) хімічних профілів та класів (шкіл) з поглибленим вивченням предмета. К. : Вища шк., 2001. 398 с.

3. Буринська Н.М. Хімія: підручник для 10 класу загальноосвітнього навчального закладу (профільний рівень) / Н.М. Буринська, В.М. Депутат, Г.Ф. Сударева, Н.Н. Чайченко. К. : Педагогічна думка, 2010. 352 с.

4. Величко Л.П. Органічна хімія : підруч. для 10-11 кл. хім. профілю та з поглибленим вивченням хімії загальноосвітніх навчальних закладів. К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. 336 с.

5. Величко Л.П., Буринськ Н.М. Хімія : підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів: профільний рівень. К. : Школяр, 2013. 384 с.

6. Лидин Р.А., Молочко В.А., Андреева Л.Л. Химические свойства неорганических веществ. М. : Химия, 2000. 480 с.

7. Некрасов Б.В. Основы общей химии : В 2-х т. М. : Химия, 1973. 656 с.

8. Попель П.П. Складання рівнянь хімічних реакцій. К. : Рута, 2000. 128 с.

9. Шрайвер Д., Эткінс П. Неорганическая химия: в 2-х т. М. : Мир, 2009. 679 с.

10. Холин Ю.В., Слета Л.А. Репетитор по химии. Х. : Фолио, 1998. 400 с.

11. Хомченко Г.П. Посібник з хімії для вступників до вузів. К. : Ваклер, 1999. 480 с.

12. Хомченко И.Г. Общая химия. М. : Новая Волна, 1999. 463 с.

Збірники задач

1. Березан О.В. Збірник задач з хімії : для учнів середніх загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль : підручники та посібники, 2003. 319 с.

2. Березан О. Збірник ускладнених задач з хімії / О. Березан. – Тернопіль : підручники та посібники, 2004. 144 с.

3. Гладюк М.М. Розрахункові задачі з хімії. Тернопіль : Мандрівець, 2006. 92 с.

4. Кукса С.П. 600 задач з хімії: Розв'язки. Алгоритми. Самоконтроль. Тернопіль : Мандрівець, 1998. 143 с.

5. Пігуль В.С., Сударева Г.Ф., Абжалов Р.Р. Збірник задач з хімії з розв'язаннями та поясненнями. 9 клас. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 143с.

6. Пігуль В.С., Сударева Г.Ф., Абжалов Р.Р. Пігуль В.С. Збірник задач з хімії з розв'язаннями та поясненнями. 10-11 класи. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 208 с.

7. Олімпіади з хімії. Збірник задач всеукраїнських, обласних, районних олімпіад з розв'язаннями, вказівками, відповідями / І.І. Кочерга, Ю.В. Холін, Л.О. Слета та ін. Х. : Ранок, Веста, 2004. 309 с.

8. Слета Л.А., Холин Ю.В. 2002 задачі по хімії. 2-е изд. Ростов-на-Дону, Феникс, 2006. 685 с. (або 1-ше вид. Х. : Фолио, 2003).
9. Слета Л.О., Чорний А.В., Холін Ю.В. 1001 задача з хімії з відповідями, вказівками, розв'язками. Х. : Ранок, 2000. 368 с.
10. Хомченко І.Г. Збірник задач і вправ з хімії. К. : Вища школа, 1992. 246 с.
11. Ярошенко О.Г. Збірник задач і вправ з хімії. К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. 272 с.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі
в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій
в 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій
у 2020-2021 навчальному році*

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2020-2021 навчальному році здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказу Департаменту освіти і науки від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році».

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» та Постановою Міністерства охорони здоров'я від 22.08.2020 № 50 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» під час проведення II етапу олімпіади необхідно забезпечити дотримання протиепідемічних заходів відповідно до поділу на зелену, жовту, помаранчеву, червону зони.

**Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій
в дистанційному форматі**

Під час проведення II етапу в дистанційному форматі учасники олімпіади виконують завдання у віддаленому режимі. За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, обраній оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитися з вимогами до умов участі.

Рекомендуємо для контролю за умовами виконання завдання учасником олімпіади (відсутність сторонніх осіб, самотійність виконання завдань) оргкомітету забезпечити відеозв'язок, наприклад, через приєднання в сервісах Skype, Viber, Google Meet, тощо.

Комп'ютер учасника повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому встановлена програма, визначена оргкомітетом, для відеозв'язку та програми для розархівування файлів і виконання завдань. Рекомендуємо пакет офісних додатків MS Office (2011/2013/2016 Professional).

Розв'язки надсилаються після завершення олімпіади (не пізніше ніж за 10 хвилин) на електронну адресу відповідального члена оргкомітету. Після зазначеного часу роботи не приймаються та не перевіряються.

Необхідно заздалегідь підготувати і випробувати техніку і програмне забезпечення для проведення олімпіади.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій
в очному форматі

II етап олімпіади з інформаційних технологій проводиться в один тур. Час виконання олімпіадних завдань – 4 астрономічні години.

Відповідно до Положення про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад в олімпіаді з інформаційних технологій беруть участь учні 8-11 класів. Журі визначає переможців окремо по кожній паралелі класів.

Для виконання завдань олімпіад кожному учаснику необхідно надати в користування окремий комп'ютер.

Олімпіаду доцільно проводити на комп'ютерах з операційними системами Windows 7/8.1/10. Бажано, на час проведення олімпіади, відімкнути локальну мережу від комп'ютерів учасників, якщо вона не використовується для здачі робіт під час практичного туру та не вжито заходів, що унеможливають обмін даними між учасниками олімпіади.

Рекомендуємо запропонувати учасникам олімпіади пакет офісних додатків MS Office (2011/2013/2016 Professional).

Оргкомітет олімпіади під час проведення змагань має забезпечити неможливість взаємодії учасників олімпіади з використанням мережевих технологій, у тому числі і бездротових, а також унеможливити перегляд зображення на моніторах інших учасників шляхом відповідного розташування робочих місць чи використання тимчасових перегородок між робочими місцями або забезпечення достатньої відстані між учасниками.

Бажано, на час проведення олімпіади, апаратно відімкнути локальну мережу від комп'ютерів учасників, якщо вона не використовується для здачі робіт учасників під час туру та вжити заходів, що унеможливають обмін даними між учасниками олімпіади. Учасникам олімпіади забороняється користуватися допоміжними друкованими або рукописними матеріалами, засобами комунікації (Інтернет, мобільні телефони, електронні носії інформації тощо).

Учасники олімпіади повинні мати змогу поставити запитання стосовно умов завдань. Цією можливістю учасники можуть скористатися виключно у письмовому вигляді. Запитання, що ставить учасник, повинні передбачати відповідь «Так» або «Ні». У випадках, коли запитання сформульоване таким чином, що на нього не можна відповісти «Так» або «Ні», відповідь міститься в

умові завдання, запитання стосується розв'язку завдання, термінології програмних засобів, які використовуються для виконання олімпіадного завдання, член журі повинен відповідати: «Не коментую».

Багато, щоб на запитання, які стосуються певного завдання, відповідав один член журі. У такому випадку учасники отримують однакові відповіді на однакові запитання. Відповідь на питання учасника надається членом журі письмово.

Якщо учасники знайдуть помилку або двозначність у формулюванні завдання, тоді до тексту завдання необхідно внести правку та своєчасно оголосити про неї всім учасникам.

Під час роботи над завданням учасник самостійно обирає послідовність виконання окремих його складових. Додаткове прикладне програмне забезпечення надається учасникам тільки у випадку, якщо його використання передбачено умовами завдання.

Відповідальний за організацію проведення олімпіади до моменту її початку особисто повинен завчасно розкрити конверт з умовами завдань та виготовити достатню кількість копій умов завдань для всіх учасників олімпіади на заздалегідь підготовленому папері, з розрахунку на 1 учасника 3 аркуші формату А4. Додатки до практичних завдань необхідно завантажити на комп'ютери учасників.

Рекомендуємо, за наявності технічної можливості, дати учасникам 10-15 хвилин до початку туру випробувати свої робочі місця (комп'ютери).

Усі умови проведення олімпіади необхідно оголосити учасникам до початку олімпіади. Наприклад: початок і закінчення олімпіади; коли можна ставити запитання і в якому вигляді; правила тестування; заборона на можливість використання літератури, друкованих або рукописних матеріалів, засобів комунікації (Інтернет, мобільних телефонів) тощо.

У день проведення олімпіади відповідальний отримує архівний файл, у якому містяться завдання олімпіади.

Завдання, анкета учасника олімпіади та бланк запитання повинні бути роздані учасникам і членам журі олімпіади на початку олімпіади.

Не можна ознайомлювати сторонніх з умовами завдань та критеріями оцінювання до закінчення олімпіади.

Одразу після закінчення олімпіади всі файли з роботами учасників необхідно зберегти в двох екземплярах (на комп'ютері учня та на флеш-носії оргкомітету). Учасник повинен бути присутнім при збереженні результатів та копіюванні на флеш-носії, щоб указати, які файли копіювати та власноручно заповнити поля «Шифр учасника», «Назва файлу», «Розмір», «Контрольна сума файлів», «Час здачі (копіювання) членом журі», «Особистий підпис учня» відомості здачі та шифрування робіт (здача робіт та шифрування.xlsx).

Оргкомітет повинен здійснити шифрування робіт учасників шляхом перейменування результуючих каталогів та заповнення поля «Шифр», відомості здачі та шифрування робіт. Члени журі повинні оцінювати зашифровані роботи (перейменовані каталоги).

Надаємо приклади анкети учасника та бланку запитання, які необхідно підготувати заздалегідь.

Анкета учасника олімпіади _____

шифр

ПІБ _____

Район (місто) _____

Повна назва закладу освіти _____

Клас (якщо є - профіль) _____

ПІБ учителя, який готував до олімпіади _____

Бланк запитання

Код учасника _____

Назва задачі _____

Запитання _____

Заповнюється членом журі

Час подачі запитання _____

Відповідь: [] Так [] Ні [] Без коментарів

Підпис члена журі _____

*Критерії оцінювання та підведення результатів II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій
у 2020-2021 навчальному році*

Кожна задача оцінюється визначеною кількістю балів, відповідно до критеріїв. Остаточний бал учасника визначається за сумою балів завдань практичного туру.

Перевірка розв'язку олімпіадного завдання здійснюється на основі критеріїв оцінювання. У разі, якщо частина завдання, яка оцінюється за певним критерієм, виконана учасником частково, журі нараховує за цим критерієм неповну кількість балів або 0, якщо критерій не подільний.

Критерії оцінювання завдань будуть надіслані у день проведення олімпіади, після її завершення.

Необхідно звернути особливу увагу на суворе дотримання вимог щодо формату, змісту та імен файлів-результатів. Учаснику забороняється вносити у зміст файлів-результатів будь-яку інформацію, яка ідентифікує учасника олімпіади. У разі порушення вимог до учасників застосовуються санкції (як-то відсотки штрафних балів або незарахування завдання взагалі).

*Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з інформаційних технологій у 2020-2021 навчальному році*

Для успішного виконання завдань на момент проведення олімпіади учні повинні опрацювати пакет офісних додатків MS Office: Word, Excel, Access, PowerPoint.

Завдання необхідно виконувати за допомогою засобів офісних додатків, що передбачає:

– у текстовому процесорі: створення текстового документу з використанням засобів форматування, редагування та пошуку, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, посилань, засобів рецензування;

– у табличному процесорі: створення та опрацювання табличних даних із використанням засобів форматування, редагування, фільтрації, сортування та пошуку, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, вбудованих функцій та засобів аналізу даних, ділової графіки;

– у системах управління базами даних: проектування моделі бази даних та її реалізація з можливістю опрацювання даних на рівні таблиць, запитів, форм і звітів (форматування, редагування, пошук, фільтрація, сортування та обчислення за допомогою вбудованих функцій);

– у програмі для створення презентацій: проектування моделі презентації та її реалізація із використанням засобів форматування й редагування, анімації, вбудованих і зв'язаних об'єктів, стилів, посилань, створення навігації по слайдах, використання елементів керування.

Під час роботи над завданням учасник самостійно обирає послідовність виконання окремих його складових.

Учасникам забороняється використовувати VBA (Visual Basic for Applications) та програмні засоби, які не вказані в завданні. Файл-розв'язок не повинен містити копії змісту файлів-зразків (наприклад, учаснику надано файл-зразок у вигляді скріншоту сторінки текстового документу та учасник здав на перевірку копію цього скріншоту у файлі-результаті).

З метою підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2020-2021 навчальному році рекомендуємо опрацювати літературні та інтернет-джерела:

1. Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (розділ «Учнівські олімпіади»). веб-сайт. URL: <http://www.soippo.edu.ua/>
2. Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій м. Дніпро. веб-сайт. URL: <http://mcenterdnepr.inf.ua/>
3. Дистанційний турнір з інформаційних технологій серед учнівської молоді. веб-сайт. URL: <http://it.upml.knu.ua/>
4. Мультимедійні розв'язки задач з інформатики та інформаційних технологій. веб-сайт. URL: <http://www.youtube.com/watch?v=zSMBQWIRFxl>
5. АJP Excel. веб-сайт. URL: <http://andypope.info/charts.htm>
6. Завдання попередніх років на сайті кафедри ПТО ЗОІППО. веб-сайт. URL: <http://ciit.zp.ua/index.php/ourwork/olimpics/itolimp>
7. Кузічев М. М. Олімпіада з інформаційних технологій // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2004. – № 8. – С. 44-47.
8. Кузічев М. М., Киричков Я. В. Завдання III Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій. IV етап // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2014. – № 4. – С. 48-56.
9. Пикуза В., Гаращенко А. Экономические и финансовые расчеты в Excel, ВHV, 2000.
10. Сайман Д. Анализ данных в Excel /Дж. Саймон. – Київ : Диалектика, 2004. – 528 с.

**Методичні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з економіки
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з економіки у 2020-2021 навчальному році*

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказ Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказ Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», якими повинні керуватися оргкомітети та журі під час проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2020-2021 навчальному році.

Залежно від встановленого рівня епідемічної небезпеки поширення COVID-19 епідемічної ситуації в окремих адміністративно-територіальних одиницях Сумської області рекомендуємо провести олімпіаду в очному або дистанційному форматі: у «зеленій», «жовтій», «помаранчевій» зонах – в очному форматі, у «червоній» – дистанційному.

**Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
у 2020-2021 навчальному році в дистанційному форматі**

Під час проведення олімпіади в дистанційному форматі відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденціальність) покладається на відповідального у районі (місті, ОТГ), який опікується проведенням олімпіади з економіки в районі (місті, ОТГ).

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, вибраній оргкомітетом для організації олімпіади, ознайомитися з вимогами до умов участі.

Комп'ютер повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому – встановлені програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. Перед початком II етапу олімпіади учасник отримує завдання на особисту електронну адресу. Організаційний комітет II етапу повинен забезпечити недопущення сторонніх осіб, самостійність виконання олімпіадних завдань учнем.

Кожне завдання учасник виконує на окремому аркуші. Під час виконання завдання учасник може задати питання голові журі II етапу щодо умови задачі, озвучивши його через відеозв'язок.

Після завершення олімпіади учасник фотографує бланк відповідей на тести, відповіді на теоретичні питання та практичні завдання та трансформує його в PDF-файл. Учні 9-11 класів повинні створити 5 файлів.

Отримані PDF-файли учасник надсилає до оргкомітету (не пізніше часу, визначеного оргкомітетом). Спосіб передачі роботи вибирає оргкомітет II етапу.

Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки
у 2020-2021 навчальному році в очному форматі

Під час проведення II етапу олімпіади в очному форматі необхідно забезпечити дотримання законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2:

- здійснити допуск учасників, членів журі та оргкомітету до місця проведення олімпіади після проведення термометрії безконтактним термометром;
- учасники олімпіади, члени журі та оргкомітету повинні пересуватися по закладу освіти з використанням захисних масок;
- учасники та члени робочої групи під час виконання завдань, члени журі під час перевірки робіт захисні маски можуть не використовувати;
- на вході до приміщень, у яких проходить олімпіада, повинні знаходитися антисептичні засоби;
- забезпечити провітрювання приміщень;
- дотримання між учасниками фізичної дистанції не менше ніж 1,5 метра;
- кількість учасників у одному приміщенні має бути відповідно до вимог щодо епідемічного зонування, зокрема повинна перевищувати 20 осіб (для закладів з «помаранчевим» рівнем епідемічної небезпеки).

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з економіки у 2020-2021 навчальному році

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки беруть участь учні 9-11 класів, що стали переможцями I етапу.
2. Час на виконання роботи – 4 години (240 хвилин).
3. Оргкомітету слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.
4. Зміст завдань копіювати індивідуально для кожного учня. Оприлюднити його безпосередньо перед початком олімпіади.

Особливості проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з
економіки у 2020-2021 навчальному році

5. Обладнання на кожного учня: ручка, олівець, гумка, лінійка.
6. Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:

- 9 клас – 3 аркуші (6 сторінок);
- 10 клас – 3 аркуші (6 сторінок);
- 11 клас – 3 аркуші (6 сторінок) формату А-4;
 - формат А-4, кегль № 14;
 - параметри сторінки – 1,5×1,5×1,5×1,0.

7. Структура олімпіадних завдань:

А) Завдання № 1. Тести (20). За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.

Тестові завдання виконуються у бланку для відповідей, який знаходиться перед тестами

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТИ (зразок)
(заповнювати чіткими великими друкованими літерами)
(виправлення не допускаються)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь										

Б) Завдання № 2. Творче питання – 1;

В) Завдання № 3. 3 задачі різного рівня складності

Критерії оцінювання завданій II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2020-2021 навчальному році

До завдань № 1, № 3 критерії оцінювання подані в бланках. До завдання № 2 критерії оцінювання розробляють члени журі.

Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2020-2021 навчальному році

Завдання щодо підготовки учнів з економіки (9,10,11 кл.) –
опрацювати наступні теми:

1. Взаємозв'язки економічних процесів та явищ.
2. Раціональна поведінка споживача та виробника.
3. Попит, пропонування, ринкова ціна та гроші у функціонуванні ринку.
4. Ринки виробничих ресурсів та доходи в ринковій економіці.
5. Підприємницька діяльність.

Список рекомендованих джерел

1. Горленко Г.О. Тестові завдання з економіки: Навчальний посібник для учнів 8-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Частина I. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. – 168 с.
2. Кошкалда І.В., Щербань В.П. 334 задачі з економіки з розв'язками: Посіб. Для учнів загальноосвітніх навчальних закладів / уклад. І.В. Кошкалда, В.П. Щербань. – Х.: Гімназія, 2008. – 352 с.
3. Пужайчерета Л.М., Чорна Т.І. Олімпіади з економіки. Завдання. Відповіді / уклад. Л.М. Пужайчерета, Т.І. Чорна. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 432 с.

4. Радіонова І.Ф. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 176 с.
5. Радіонова І.Ф. Економіка (профільний рівень). 10 клас / І.Ф. Радіонова, В.В. Радченко. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – 208 с.

**Методичні рекомендації та завдання з підготовки школярів до участі в
II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
у 2020-2021 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
у 2020-2021 навчальному році*

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099), наказ Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 № 1175 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», наказ Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 29.09.2020 № 394-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2020-2021 навчальному році», якими повинні керуватися оргкомітети та журі під час проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії в 2020-2021 навчальному році.

1. У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії беруть участь учні 10-11 класів, що стали переможцями I етапу.

2. Учні 8-9 класів можуть виконувати завдання за старший (від фактичного) клас навчання. Учні 10-го класу виконують завдання 10-го класу, 11 класу – завдання 11-го класу.

3. II етап олімпіади проходить у III тури: тур віртуальних спостережень (15 хвилин), теоретичний та практичний тури (2 години 45 хвилин).

Під час проведення туру віртуальних спостережень учні відповідають на запитання за зображеннями, розміщеними на слайдових презентаціях; теоретичного – розв'язують розрахункові задачі та виконують практичне завдання.

4. Завдання кожного туру учні виконують на окремих аркушах. Доцільно розпочати олімпіаду з виконання завдань туру віртуальних спостережень, а потім проведення теоретичного туру. Під час виконання учнями завдань теоретичного туру члени журі можуть перевірити виконання завдань туру віртуальних спостережень.

5. Оргкомітетами забезпечуються однакові умови виконання запропонованих завдань для всіх учасників та дотримання однакових вимог при перевірці робіт.

6. Оргкомітетами здійснюються всі необхідні заходи щодо забезпечення секретності змісту завдань та публічного оголошення тексту завдань.

7. Зміст завдань теоретичного туру копіюється індивідуально для кожного учня (з розрахунку: по 2 аркуші формату А-4 кольорового друку з двох сторін для змісту задач; по 1 аркушу формату А-4 чорно-білого друку для додатку). Оприлюднюють його безпосередньо перед початком теоретичного туру олімпіади.

8. Для проведення туру віртуальних спостережень (в очному форматі) необхідно забезпечити роботу особи, яка буде проводити цей тур, мультимедійним проектором, екраном та колонками (засобом відтворення звуку). Завдання цієї особи – запуск презентації та перемикання слайду з назвою туру на слайд з тренувальним завданням. Слайд з тренувальним завданням озвучено інструкцією для учнів щодо проведення туру віртуальних спостережень. Презентація працює в автоматичному режимі.

За умов дистанційного формату проведення олімпіади учасники повинні завантажити файл з презентацією віртуальних спостережень на власний комп'ютер, уважно прослухати інструкцію під час демонстрації пробного питання, виконати завдання.

9. Під час виконання завдань не дозволяється користуватися довідковою літературою, таблицями. Картою зоряного неба учні можуть користуватися лише тоді, коли у змісті задачі зазначено, що учень повинен виконати завдання за допомогою карти. Для обчислень учні можуть використовувати калькулятор.

10. Для виконання завдань кожен учень на початок олімпіади повинен мати: ручку, олівець, лінійку, гумку, транспортир.

11. Усі роботи підлягають шифруванню, тому учням забороняється використовувати будь-які позначки, ручки різних кольорів, які сприяли б дешифруванню роботи.

12. Журі перевіряє тільки завдання, що записані у чистовик учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

13. Перед початком змагання оргкомітет повідомляє учасників про строки подання апеляцій.

Залежно від встановленого рівня епідемічної небезпеки поширення COVID-19 епідемічної ситуації в окремих адміністративно-територіальних одиницях Сумської області рекомендуємо провести олімпіаду в очному або дистанційному форматі: у «зеленій», «жовтій», «помаранчевій» зонах – в очному форматі, у «червоній» – дистанційному.

Інструктивні рекомендації щодо організації
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
в дистанційному форматі

Під час проведення II етапу в дистанційному форматі учасники олімпіади виконують завдання у віддаленому режимі.

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, вибраній оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитися з вимогами до умов участі.

Рекомендуємо для контролю за умовами виконання завдання учасником олімпіади (відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання завдань) оргкомітету забезпечити відеозв'язок, наприклад, через приєднання в сервісах Skype або Google Meet.

Комп'ютер учасника повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому – встановлені програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. На екран монітора може бути завантажено лише завдання олімпіади. Завантаження сайтів з додатковою інформацією не допустиме.

Кожне завдання учасник виконує на окремому аркуші.

Під час виконання завдання учасник може задати питання голові журі II етапу щодо умови задачі, озвучивши його через відеозв'язок.

Після завершення олімпіади учасник фотографує розв'язки завдань окремих турів та трансформує їх в PDF-файл. Усього необхідно створити 3 файли – файли теоретичного, практичного та віртуального турів.

Отримані PDF-файли учасник надсилає до оргкомітету (не пізніше часу, визначеного оргкомітетом). Спосіб передачі роботи вибирає оргкомітет II етапу.

*Інструктивні рекомендації щодо організації
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
в очному режимі*

Під час проведення II етапу в очному форматі необхідно забезпечити дотримання законодавства України в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2:

- здійснити допуск учасників, членів журі та оргкомітету до місця проведення олімпіади після проведення термометрії безконтактним термометром;
- учасники олімпіади, члени журі та оргкомітету повинні пересуватися по закладу освіти з використанням захисних масок
- учасники та члени робочої групи під час виконання завдань, члени журі під час перевірки робіт захисні маски можуть не використовувати;
- на вході до приміщень, у яких проходить олімпіада, повинні знаходитися антисептичні засоби;
- забезпечити провітрювання приміщень;
- дотримання між учасниками фізичної дистанції не менше ніж 1,5 метра;
- кількість учасників у одному приміщенні – залежно від рівня епідемічної небезпеки.

*Критерії оцінювання завдань
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
у 2020-2021 навчальному році*

Критерії оцінювання кожного окремого завдання олімпіади з астрономії журі II етапу розробляє самостійно.

При оцінюванні виконаних завдань максимальна кількість балів, яку може отримати учасник II етапу олімпіади:

- тур віртуальних спостережень – 10 балів;
 - теоретичний тур – 15 балів;
 - практичний тур – 10 балів.
- Усього – 45 балів.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії
у 2020-2021 навчальному році*

Для успішного виконання завдань на момент проведення олімпіади учні 10 (8-9)-ого та 11-ого класів повинні опрацювати навчальний матеріал з розділів навчальних програм для закладів загальної середньої освіти профільного рівня «Астрономія. 10-11 клас» (авторський колектив Яцківа Я.С.) та «Фізика і астрономія: астрономічний складник» (авторський колектив Ляшенка О. І.), зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Обсяг знань, необхідний для участі в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії

Програма	«Фізика і астрономія» (авторський колектив Ляшенка О. І.)	«Астрономія» (авторський колектив Яцківа Я.С.)	
		Клас	Розділ
1	2	3	4
10	1. Спостереження зоряного неба. Рух небесних світил 2. Сонячна система. Фізика тіл Сонячної системи (теми щодо законів руху небесних тіл)	1. Зоряне небо та рухи світил	1.1. Зоряне небо
			1.2. Небесна сфера і добовий рух світил
			1.3. Час та календар
			1.4. Закони руху небесних тіл
11	1. Спостереження зоряного неба. Рух небесних світил (астрономічний складник, 10 клас)	1. Зоряне небо та рухи світил	1.1. Зоряне небо
			1.2. Небесна сфера і добовий рух світил
			1.3. Час та календар
			1.4. Закони руху небесних тіл
		2. Методи та засоби астрономічних досліджень	2.1. Електромагнітне випромінювання небесних тіл
	2.2. Засоби астрономічних досліджень		
	2.3. Методи астрономічних досліджень		

1	2	3	4
	2. Сонячна система. Фізика тіл Сонячної системи (астрономічний складник, 10 клас)	3. Сонячна система	3.1. Будова Сонячної системи
			3.2. Планети Сонячної системи
			3.3. Малі тіла Сонячної системи
			3.4. Космогонія Сонячної системи та відкриття екзопланет
	3. Фізика зір і міжзоряного середовища (астрономічний складник, 11 клас)	4. Зорі	4.1. Узагальнені характеристики стаціонарних зір
			4.2. Подвійні та нестаціонарні зорі
			4.3. Сонце як зоря
			4.4. Утворення та еволюція зір

Звертаємо увагу, що до пакету завдань можуть бути включені:

- розрахункові завдання на застосування теоретичних знань;
- якісні завдання на розпізнавання астрономічних об'єктів та пояснення астрономічних явищ;
- практичні завдання на застосування навичок спостережень неозброєним оком та за допомогою простих телескопічних засобів;
- завдання, що передбачають роботу з каталогами, картою зоряного неба;
- завдання на ознайомленість учнів з результатами нових астрономічних досліджень.

З метою підготовки школярів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з астрономії рекомендуємо використовувати завдання, наведені на сайтах:

1. <http://astroosvita.kiev.ua/proekty/astroolimpiada/Astroolimp/zavdannj.html>;
2. http://www.zhu.edu.ua/mk_school/course/view.php?id=218.